Ţara este întâi a lui Dumnezeu şi numai apoi a noastră

PERMANENŢE

ANUL I – NR. 1
IANUARIE 1998

CULTURAL POLITIC SOCIAL

16 PAGINI
2000 LEI

CUVÂNT ÎNAINTE

Nu-mi amintesc să fi început vreun an în care urările de concordie şi prosperitate să sune mai fals ca în anul acesta. Totuşi, acum, când oamenii vorbesc convinşi de mult că se bucură de audienţă numai dacă dezbină şi provoacă, noi ne adresăm oricui, fie că ne ascultă, fie că ne citeşte cu teamă, mulţumindu-ne cu o minimă consonanţă, cu un cât de vag semn că am fost înţeleşi. Am ajuns, nu de ieri, de azi, refractari la iluzii, deoarece afirmaţiile noastre zdruncină prejudecăţi consolidate în timp şi afectează aversiuni întreţinute cu patimă. Dar, pentru că răsună în continuare atâtea voci care ar fi trebuit să amuţească, credem că a noastră s-a auzit prea puţin şi nu ameninţă nici o legitimă rânduială, ca să i se ceară să intre în vechea tăcere din nou.

Deşi s-a fluturat până de curând formula "numai împreună", ea a avut un sens descurajant de restrâns, alături de altul inoperant de larg. E drept că, aşa cum nu poţi să dai la o parte pe oricine, nici cu oricine nu poţi să te asociezi. Dar de aici până la a-ţi lăsa o libertate totală în ambele cazuri, e o distanţă ca de la o extremă la alta. De fapt, formula agita o chemare la frăţie, ca să ascundă un gând partizan. Oamenii unui partid, ai unei mentalităţi, s-au simţit întotdeauna la larg între "ai lor" şi numai cu "ai lor" au lucrat mai bine. Astăzi însă ni se cere radical altceva. De altminteri, nimeni, perfect închis în lumea, în casta, în utopiile sau în bisericuţa lui, nu mai poate să înceapă cu succes şi să ducă până la capăt o lucrare fără precedent, ca a ţării noastre, care trebuie să treacă de la un stat ce îşi devora supuşii, la o societate liberă să-şi devoreze statul, dar îndeajuns de înţeleaptă să se oprească la jumătate de drum. Şi nu numai atât. Cu toate că după aproape un secol începuse să tragă nădejde că îşi va regăsi chipul lăuntric, a trebuit ca, în prima jumătate după el, să îndure o violentă despărţire de sine. Iar acum, când nu mai este ceea ce fusese cândva, şi nici nu a ajuns ceea ce încearcă mai de curând să fie, i se pregăteşte un tipar, nu numai ei, dar şi altor state din Europa, în care nici marele lui arhitect nu ştie, la drept vorbind, cum o să intrăm. Oricum, totul e dirijat spre rădăcini, spre sursele primordiale. Tocmai acolo unde vrem noi să slujim cu spiritul treaz şi inima fierbinte. După însemnătatea pe care le-o dăm şi după consecvenţa cu care vom străjui lângă ele, va fi să stăm din nou "la icoană", aşa cum ne-am mai întors odinioară, în trecut.

S-ar putea să ni se aducă vina că persiflăm proiectul unei Europe solidare cu sine, că punem beţe în roate unei iniţiative de vis, că redeşteptăm particularismele după ce s-au mai potolit, că păstrăm *in nuce* războiul fratricid. Mai mult, o să ni se reproşeze că, de unde europenii ar putea deveni o mare şi singură familie, noi vrem discriminări pe naţiuni. Şi că în loc să aspirăm ca într-un viitor, oricât ar fi de îndepărtat, să ne întoarcem la unitatea de origine a cuplului strămoşesc, noi, dimpotrivă, ne cramponăm de o mitologie care oricum o să dispară mai curând decât ne amăgim. Nu e nevoie să ni se demonstreze că Adam şi Eva nu au fost nici arabi, nici evrei, nici turcî, nici români şi nu aparţineau nici unei rase. Dar ca să redevină în istorie ceea ce au fost înainte de a cădea în ea, mintea noastră nu se învoieşte cu o asemenea metamorfoză. Noi credem că Adam şi Eva vor rămâne orânduiţi pe naţiuni şi numai aşa se vor întoarce de unde au fost izgoniţi. Pentru această întoarcere a tuturor la matcă militäm. Restul doleanţelor vor merge cu ea împreună. (REDACŢIA)

CONTINUITATEA JERTFEI

La sfârşitul lui ianuarie 1937, Corneliu Codreanu prefaţa "Cranii de lemn", cartea lui Ion Moţa, căruia, pe frontul anticomunist din Spania, cu două săptămâni înainte, la 13 ianuarie, i se împlinise rugăciunea de a fi primit ca jertfă pentru Hristos şi neamul românesc. Rândurile lui Corneliu Codreanu, aşa cum nici el nu ar fi vrut, erau încărcate de o grandioasă şi sfâşietoare previziune.

MOŢA,

Neamului acestuia nu i-au fost de ajuns nici scrisul tău, nici suferinţele tale, la care a privit nepăsător timp de 14 ani.

Acum ai vrut să-i faci dovada supremă: să-ţi verşi propriul sânge – sângele tău slăbit de lovituri, de închisori şi de prigoane, într-o ţară în care tinereţea ta toată a avut parte numai de ele şi în care ai fost tratat permanent ca tulburător al ordinii publice şi ca atentator la siguranţa Statului român.

Şi l-ai dat. L-ai dat într-un chip cutremurător. Noi stăm în genunchi şi-ţi sărutăm fruntea ta de viteaz şi de mucenic.

Neamului care nu te-a crezut îi trimitem acum din nou scrisul tău, sfinţit, de data aceasta, cu jertfa propriului tău sânge.

Dacă nici acum nu va înţelege, suntem gata, până la cel din urmă, pentru jertfa supremă în slujba credinţei legionare.

Lanţul de jertfe a trebuit să continue şi sub Horia Sima, urmaşul Căpitanului la conducerea Legiunii. Se poate spune, cu nesfârşită amărăciune şi cu o nevoită autoironie, că jertfa a devenit în istoria Legiunii o adevărată şi zguduitoare rutină. Hotărârea lui Corneliu Codreanu şi a acelora care se străduiesc să trăiască în climatul poruncilor lui a fost urmată şapte decenii la rând. La 13 ianuarie al fiecărui an, Legiunea a ajuns să comemoreze astfel o imensă coroană de jertfe, o dată cu jertfa lui Moţa şi Marin.

Gravură de pictorul Alexandru Bassarab

NECUNOSCUTUL EMINESCU SAU GENIUL PIETĂŢII

Poate că a venit timpul unei încheieri de socoteli cu un secol de eminescologie, din primul moment comparatistă sau ideologică. De aceea plecăm de la ce e mai aproape lui Eminescu, de la el însuşi, de la ai lui, de la dialogul între el şi ai lui, părinţi, contemporani, urmaşi. Dar în acelaşi timp precizăm din capul locului convingerea noastră că Eminescu nu are nevoie nici de tautologia "românizării" cu orice preţ, şi nici de vreo parazitară "universalizare", pentru simplul motiv că temeiul operei lui este, cu toată evidenţa, românesc, şi tocmai de aceea credem că Eminescu este poetul nostru cel mai profund. E foarte de mirare cum până acum nici un erudit nu ţine seama de ceva ce ştie toată lumea: spontaneitatea creatorilor de geniu dă întotdeauna pe faţă ceea ce este mai important în caracterul unui popor şi mai ireductibil în cultura lui. Aici nu este vorba de un "program", personal sau colectiv, ci de "firea" care este darul lui Dumnezeu îmbogăţit în lucrarea istoriei, şi nu cine ştie ce imperativ de moment, fie el naţionalist, marxist, rasist sau indiferent care altul.

Între geniile unui neam şi neamul geniilor, baza "dialogului" este ceea ce se află în cea mai adâncă zonă a culturilor corespunzătoare. Dar, în acelaşi timp, din acea zonă ireductibilă a unei culturi numai geniile, cu nume sau anonime, aduc ceva în expresie datorită unei spontaneităţi eruptive, care nu

(urmare în pagina 2)

Horia STAMATU

poate fi condiţionată în nici un fel din afară. Aşa că acest proces al ieşirii adâncurilor la suprafaţă depăşeşte întotdeauna circumstanţele imediate. Ceea ce, de pildă, nu a fost cazul unui alt poet de mare faimă după Eminescu, Octavian Goga, premiat de Academia Română la vârsta de douăzeci şi cinci de ani. Atunci el răspundea cu un mare talent unui interes naţional, susţinând cauza românilor din Ardeal, asupriţi de unguri şi aducând în expresie poetică superioară jalea şi revolta lor. A fost un moment de splendoare personală bine meritată, dar şi de circumstanţă. Aşa că, după întregirea Neamului, "poetul pătimirii noastre" a amuţit, trecând la retorica politică de acţiune directă în cadrul României Mari.

Dacă putem afirma că "românitatea" lui Eminescu, dincolo de oricare circumstanţe, a făcut să fie iubit de întreaga românime în epoci succesive, suntem obligaţi să punem o întrebare care, în ciuda oricărei evidenţe, nu a fost pusă: de ce Eminescu este aşa de român, dincolo de circumstanţe sau de local? În această întrebare este inclus şi răspunsul la întrebarea "ce este românitatea?". La teorema: de ce este reprezentativ român Eminescu?, adăugăm o lemă: de ce Eminescu a fost aşa de repede înţeles şi iubit de români cu sinceritate, în afară de orice conformism rutinier-naţional, şi indiferent de gradul de cultură al lectorului? A fost un proces motivat "patriotic", ca în cazul lui Alecsandri, cântăreţul războiului nostru de independenţă? Nu, pentru că de la Alecsandri la Eminescu este oarecum drumul de la "patrie" la "românitate". Patriotismul a dus la receptarea unanimă a lui Alecsandri, numit chiar de Eminescu "rege al poeziei", pe când legătura între Eminescu şi români a fost decisă de o anumită stare de spirit comună, care îi cuprinde în ceea ce noi numim "românitate". Fibra sentimentului fundamental în manifestarea existenţei la români este în acea subterană "românitate" care le fixează în ordine organică "umanitatea".

***

Să cercetăm în această direcţie. Marea noutate adusă de Eminescu în poezia noastră scrisă este folosirea repetată a termenului "sfânt", care dă operei lui o imensă deschidere liturgică. Ştim din folclor, din basme, şi chiar din vorbirea curentă românească pe când mai exista, că "sfânt" era în funcţia de apoziţie, definitoriu pentru sistemul anagogic al gândirii româneşti: toată realitatea poartă pecetea sacrului şi astfel, niciodată reductibilă la ea însăşi, nu are nici un sens în afară de originile ei sacre, marcate neîncetat prin "sfânt": sfânta zi, sfântul soare, sfânta ploaie etc. Dar termenul nu se reduce la o cheie a unui sistem de gândire teoretică, ci mai curând este al unui sistem de simţire care învăluie însăşi gândirea. Originile sacre ale realităţii cer să avem pietate faţă de ea. Aşa ştim din basme, unde Făt Frumos, plecat în aventură, curăţă şi redă apa unui puţ sleit, curăţă de uscături pădurea neîngrijită, redându-le ciclului vieţii ca pe nişte oameni vindecaţi de boală. Realitatea din jurul nostru are aceleaşi origini sfinte ca şi noi, de aceea trebuie să o întâmpinăm cu dragoste şi cuviosie. Această pietate este sentimentul de bază al poeziei lui Eminescu, imposibil de sesizat prin vreun comparatism în cadrul unei "Weltliteratur" sau al istoriei filosofiei, dar rodnic în zona istoriei religiilor, începând cu istoria propriei noastre culturi milenare nescrise. Datorită pietăţii, realitatea este mai întâi obiect de uimire şi consimţire, nu de "proprietate", "utilitate", "stringenţă vitală", "unealtă a puterii", aşa cum şi cunoaşterea însăşi nu este un act de apropiere a realităţii şi manipulare a ei, cum pretinde pozitivismul, sub regimul căruia trăim azi: "savoir c'est prevoir afin de pouvoir".

***

"Sfânt" este termenul de importanţă centrală în opera lui Eminescu pentru că prin el se face legătura indisolubilă între cultura noastră secundă, scrisă, şi cultura noastră primordială, vorbită în "viers", "poveste", "mituri" şi în însăşi limba de toate zilele. Când Eminescu spune "Luna pe cer trece aşa sfântă şi clară" continuă în poezia scrisă vorbirea curentă de la care avem, de pildă, "sfânta zi". De altfel, "sfinţenia" timpului o avem şi de la Platon, şi din mitul creaţiei lumii. Nenorocirea comparatismului a dus "luna sfântă şi clară", în primul rând pentru că e vorba de "lună", în grădinile romantismului. Eminescu însă nu face nici un "romantism", ci ne oferă revelatoriu contrastul dintre ceea ce este creat şi haos, noaptea fiind metafora haosului. Luna e "sfântă" pentru că are de la Creator o identitate şi, datorită acestei identităţi, ne gândim la El când o evocăm. De altfel luna, soarele, stelele sunt pe atâtea cruci vechi şi în frescele din biserici. "Sfinţenia" este primordială în categoria orientării noastre în incertitudinea traiului căruia îi dă un sens, şi astfel existenţa este consacrată prin sentimentul pietăţii faţă de realitatea dăruită nouă de Creatorul la a Cărui amintire ne trimite neîncetat.

Prin acest sentiment al "pietăţii" faţă de realitatea cosmică, acosmică, naturală şi umană, românii s-au regăsit în Eminescu de la început, şi astfel, în dialogul lor cu opera lui, s-a stabilit dintru început o intimitate unică în cultura noastră scrisă. Cât priveşte "intraductibilitatea" lui Eminescu, de care se vorbeşte atât, credem că este o noţiune literară parazitară. Termenul "sfânt" există în orice limbă, dar încă de la Eminescu "sacrul" nu mai spunea nimic în Occident. De acum vreo două sute de ani, în Occident s-a instalat un fel de limbă moartă care premerge jargonul marxist ajuns azi la putere într-o mare parte a lumii. Termenii se traduc, dar conţinutul lor s-a topit.

Acest sentiment fundamental al pietăţii faţă de toată realitatea nu a fost doar al românităţii, ci al întregii creştinătăţi cu neamurile care, ca neamuri în parte şi Europă în total, sunt opera creştinismului din Evul Mediu. Şi atât cât a mai rămas din acest Ev Mediu mai face să fie încă o Europă. Eminescu e singurul poet european care scoate în relief sacrul în secolul XIX, nu mult după Hölderlin, îngropat de germani în tot acel secol. Lupta care se dă cu toate mijloacele în România împotriva credinţei se datorează şi faptului că românii, chiar după Eminescu, au trăit, cel puţin la ţară, pe urmele evului mediu spiritual, adică fără ruptura radicală între sacru şi istoric, adusă în Occident de Revoluţia Franceză şi re-radicalizată de revoluţia marxistă a Eur-Asiei. Aici, în credinţă, se întemeiază implicit sau explicit "umanitatea românităţii" până în acest secol, iar Eminescu a fost ultimul poet care i-a dat expresia, într-o comunicare firească între el şi poporul lui. Aceasta a fost "originalitatea" lui Eminescu, pentru că originalitate înseamnă vorbire din origini.

Pietatea faţă de realitatea cosmică, spirituală şi istorică, deci faţă de natură, Dumnezeu, om, este sentimentul fundamental al existenţei româneşti. De aceea "românitatea" nu a dus la asuprirea sau distrugerea vreunui alt neam, nu a degenerat niciodată în erezia războiului religios; de aceea românii nu au cunoscut până la ocupaţia marxist-eurasiatică blasfemia. Mesajul lui Eminescu a fost să dea expresia poetică definitorie şi definitivă a sentimentului ce a întemeiat existenţa românească. Tot căutându-se Eminescu în "idei", adică doar în geniul spiritului "de geometrie", s-a ajuns la o destructivă nedreptate a geniului "inimii", care face din Eminescu geniul pietăţii. Acesta este secretul succesului său total între români, succes de care nu s-a mai bucurat decât "Mioriţa", cum arată cele o mie de variante ale ei, şi ea motiv al unui capitol al culturii româneşti ca şi Eminescu. Iar intraductibilitatea lui Eminescu este o legendă neagră scoasă din lenea gândirii, care a confundat netransmisibilitatea mentalităţii anagogice a românilor rămaşi legaţi de origini, până la smulgerea lor din românitate, europeitate şi creştinătate în vederea pregătirii lor totale pentru războiul total împotriva umanităţii, cum a presimţit chiar Eminescu.

***

Sentimentul pietăţii a fost rezultatul unei lungi lucrări istorice a neamului românesc, bazată pe credinţa într-un Creator Care, prin victoria împotriva morţii, duce la încrederea în însăşi opera creaţiei. În 1950 au fost sărbătoriţi o sută de ani de la naşterea lui Eminescu, de "Centrul Românesc de Cercetări" din Paris, în frunte cu Mircea Eliade. Atunci am încercat, poate pentru prima oară în cercetarea literară românească, o amplă analiză de text, aplicată mausoleului poetic lucrat de Eminescu toată viaţa, poemul nu prea considerat "Mai am un singur dor", dat şi el pe seama "romantismului", tot din lenea gândirii, ca în mai tot ce priveşte esenţialul operei lui Eminescu. Atunci constatam că, dincolo de orice "nostalgism", autorul vorbeşte de "credinţa-încredere" pe care o descoperim ca temei şi în "Mioriţa". Acolo ni se prezintă tot un mausoleu cosmic, şi ca atare "sfânt", la "o gură de rai". În monumentalul "Mai am un singur dor" nu găsim ceva cum ar fi "modestia săracului", a "victimei acestei lumi rele", ci tocmai o victorioasă conştiinţă imperială a fiinţei umane care se încredinţează Creatorului acestui cosmos în locul de întâlnire şi comunicare genuină a elementelor în armonia lor originară.

De aceea am plecat de la ceea ce e mai aproape de Eminescu, adică de la el, de la ai lui, de la dialogul între el şi ei – părinţi, contemporani, urmaşi. De aceea Eminescu nu are nevoie nici de vreun localism exacerbat, nici de vreun universalism artificial, pe baze ideo-comparatiste. El a vorbit umanităţii profunde a "românităţii", aşa cum Homer a vorbit grecilor, Virgiliu romanilor, Dante italienilor, Cervantes spaniolilor, Shakespeare englezilor, Goethe germanilor, Dostoievski ruşilor.

***

Pentru înlăturarea oricărei neînţelegeri, ori eventual pentru prevenirea vreunui facil joc de cuvinte, amintim că "pietate" nu are nimic de-a face cu ideologia sectei protestante a "pietismului". Aceasta a fost o mişcare antimodernă de universalizare a vieţii ascetice în toate sectoarele societăţii şi culturii. Este limpede că această ideologie nu poate avea nimic comun cu Eminescu, al cărui stil în poezie nu este deloc ascetic, ci dimpotrivă, somptuos în sensul unei bogăţii a imaginilor puţin comună în acea vreme, aşa cum nici sentimentul pietăţii, despre care am vorbit, nu era de găsit în poezia occidentală.

De reţinut, din scurta noastră convorbire, ar fi că Eminescu împlineşte în cultura noastră, pe deplin, condiţia poeziei absolute: nu exploatează ca economia şi politica, nu descrie ca ştiinţa, ci consacră.

Horia STAMATU

SCRISOARE DESCHISĂ ADRESATĂ DOMNULUI ANDREI PLEŞU

Stimate Domnule Pleşu,

Aş dori să vă spun ce cred eu despre Mişcarea Legionară, şi voi porni de la cele afirmate de dvs. referitoare la ea, fie în cele patru articole apărute cu mai bine de un an în urmă în revista "Dilema", fie cu alte ocazii – la Televiziune de pildă –, precum şi de la cele afirmate de alţi colaboratori ai dvs...

Nu ştiu în ce măsură voi reuşi. Mărturisesc că sunt puţin timorată pentru că nu vorbesc cu uşurinţă, iar dvs. aveţi verbul atât de acid. Chiar dacă acizii pot fi neutralizaţi, până una, alta, ei pot răni. Cinstea cu care vă pun în faţă opiniile mele sper să-mi fie pavăză.

Şi mă mai tem pentru că nu am siguranţa că sunteţi pe o poziţie neutră. Nu vă simt la mijloc, în balans perfect. Să dea Dumnezeu să mă înşel, dar nu o dată, când a fost vorba de legionari, mi s-a părut că vă aud vocea îngroşându-se răutăcios. Dar, s-ar putea să nu fie vorba de rea-credinţă, ci, pur şi simplu, de un fenomen de incompatibilitate. V-aţi născut, aţi crescut şi v-aţi format într-un timp în care spiritul stăpân era total diferit de spiritul timpului nostru, a cărui tonalitate a născut un cântec pentru care urechea dvs. nu poate fi acordată. Oricâtă străduinţe s-ar depune, cântecul acesta dvs. îl veţi percepe ca pe un fals.

Totuşi, când aţi lansat invitaţia la dialog, aţi făcut două mărturisiri pornite dintr-un gând cinstit – cel puţin mie aşa mi se pare – care puteau fi o încurajare pentru partea legionară. Întâi, aţi socotit că este drept să li se dea şi celor acuzaţi, în speţă legionarilor, posibilitatea să se apere, să nu li se dea la cap numai lor (reprezentanţii, după unii, ai extremei drepte româneşti), iar comuniştilor (extrema stângă) să li se vorbească cu indulgenţă, de parcă România ar fi fost sub dictatură legionară timp de patruzeci şi cinci de ani şi ororile întâmplate sub regimul comunist, mutilările şi alterările (unele cu caracter definitiv) intervenite în spaţiul material şi spiritual românesc ar fi fost opera legionarilor şi nu a comuniştilor.

În al doilea rând aţi spus: "Trebuie, în definitiv, să admitem că, de vreme ce capete strălucite ale culturii noastre contemporane au putut adera la programul legionar, ceva în măruntaiele obscure ale acestui program corespundea unei drame reale şi unei nevoi autentice".

Discursul dinspre partea legionară, însă, întârzia şi ce a venit a fost mult sub aşteptările dvs. Câteva scrisori penibile, nepublicabile, de un "primitivism ce friza inarticularea". Explicaţia pe care aţi găsit-o, fie pentru tăcerea legionarilor, fie pentru proasta calitate a scrisorilor primite, nu este în măsură să-i onoreze pe legionari. Îmi pare rău că s-au găsit aceste voci inabile care să zgârie subţirimea dvs. intelectuală şi îmi permit să cred că, totuşi, nu este vorba de "naturi inferioare" – cum sugeraţi dvs. – ci doar de această inabilitate în exprimare destul de des întâlnită printre oamenii de bună-credinţă. Desigur că ar fi trebuit să aibă destul spirit autocritic şi să tacă. Nedreptăţitul, însă, tace greu când este lovit şi răspunde măcar cu un geamăt, dacă altfel nu poate.

Şi încă mi-e ruşine pentru năzdrăvăniile susţinute de dl dr. Milcoveanu care, se pare, se crede singurul deţinător al unor mari şi ascunse adevăruri despre Mişcarea Legionară. Elucubraţiile d-sale îi fac pe legionarii de bun-simţ să roşească.

Au fost, totuşi, şi două texte pe care le-aţi publicat: unul "excelent" al d-lui Şt. Stanciugelu, referitor la articolul "Manoilescu şi extrema dreaptă românească" de dl Z. Ornea şi celălalt, al d-lui I. Coja, tot pe marginea unei producţii a d-lui Z. Ornea, şi anume volumul intitulat "Anii treizeci şi extrema dreaptă românească", text care, evident, v-a iritat, dovadă şi metafora în care l-ati expediat şi fixat pe autor, cu usurinţa care vă caracterizează: "specie bufonă a laşităţii"!!

Întrebarea însă, de ce tac legionarii care ar fi putut să se prindă în dialog cu dvs. şi, poate, cu rezultate benefice – se ştie că mai sunt în viaţă câţiva legionari, oameni cu carte şi buni condeieri – rămâne în picioare. Să fie vorba de oboseala de a mai participa la un spectacol care se joacă de şase, şapte decenii încoace şi în care glasul lor a fost mereu acoperit de cel al perfidiei şi minciunii care şi-au asumat rolurile principale? Este atât de evident zadarnică strădania legionarilor de a se înfăţişa unor ochi care nu vor să-i vadă şi să se facă ascultaţi de urechi care nu vor să-i audă. Atâta vreme cât despre ei se vorbeşte cu gura plină de ură şi venin, nu poate fi vorba de un dialog "fair-play".

Istoria privită obiectiv depune destulă mărturie pentru ei (cinste celor câţiva istorici care, străini de Mişcarea Legionară, fac astăzi încercări lăudabile de a prezenta în faţa opiniei publice studiile şi cercetările lor obiective asupra Mişcării Legionare). Omul cinstit şi dornic să cunoască adevărul are materiale destule la îndemână, zeci de cărţi apărute în străinătate sau în ţară, care, toate, circulă astăzi la noi şi care, în mare măsură, ar putea alcătui discursul dinspre *altera pars*. Sau, oricum, dacă s-ar înfiripa acel dialog, aşa cum aţi propus, între cele două părţi, mediat sub patronajul dvs. sau aiurea, altfel ar suna el dacă partea care atacă, cea antilegionară, ar vorbi în cunoştinţă de cauză, nu după ureche, nu după şabloanele standard. Şi s-ar putea atunci să aibă surpriza să vadă cu ochii lor cum cei atacaţi, legionarii, devin din acuzaţi acuzatori. Mă tem, însă, că sunt şi din cei care cunosc bine lucrurile dar rămân în continuare, cu buna ştiinţă, cu picioarele înfipte în acelaşi teren fals, pentru că "este hotărât" că despre legionari – nici o vorbă bună.

Şi, uite aşa, se bate mizeria în piuă, aceeaşi de şaptezeci de ani încoace, şi este firesc că s-a ajuns la un fel de lehamite.

Dvs., de pildă, stimate d-le Pleşu, supărat pe dl Coja că s-a hazardat să spună că antisemitismul legionar n-ar fi existat pentru că nu poate fi dovedit ştiinţific – desigur, o supoziţie – vă trădaţi năduful pentru problema în cauză pomenind de cele scrise de Codreanu în legătura cu "jidanii", exemplificând cu o strofă dintr-un cântec legionar, în care e vorba de o chemare la luptă împotriva "jidanilor" şi o faceţi de parcă antisemitismul şi denumirea de "jidani", dată evreilor la acea vreme, ar fi fost o invenţie a Căpitanului, a legionarilor şi ar fi fost ceva de mare vină şi ruşine.

***

Nu pot crede că dvs. nu sunteţi la curent cu istoria românilor din a doua jumătate a sec. al XIX-lea şi începutul sec. XX, perioadă în care problema evreiască se punea cu multă acuitate şi în care nu a existat om de cultură care să nu fi avut un cuvânt de spus. Mai blând sau mai tranşant, după temperamentul sau gradul de luciditate cu care privea problema. Pericolul evreiesc făcea parte din "drama reală" pe care o trăiau românii acelor timpuri şi antisemitismul s-a născut dintr-o "nevoie autentică", cu mult timp înainte de a se fi născut Căpitanul şi Legiunea lui. Fiinţa naţională ameninţată trebuia să se apere şi şi-a creat anticorpii. Antisemitismul s-a născut ca o reacţie a organismului naţional agresat. Căpitanul l-a introdus în programul său de luptă tocmai pentru că răspundea "unei drame reale şi unei nevoi autentice". Şi apoi, antisemitismul legionar nu a făcut rău nimănui, a rămas pe hârtie şi în cântece, dacă vreţi. Sigur că dvs. nu sunteţi de părerea aceasta, căci aţi preluat – cu destulă uşurinţă – teza că legionarii ar fi omorât evrei: "Se atestă prin documente că au fost omorâţi evrei sub comandă legionară. Aceste documente există". Presupun că vă referiţi la acele crime făptuite în acele zile ale lui ianuarie 1941, când generalul Antonescu şi-a făcut lovitura de stat. Vă întreb acum, stimate domnule Pleşu, aţi văzut dvs. aceste documente? Le-a văzut cineva? De ce nu s-au făcut publice, dacă ele există? Desigur că există documente, mărturii scrise, fotografii, morminte care atestă că s-au făcut atâtea nelegiuiri în acele zile, dar nici o dovadă care să probeze că ele au fost făcute de legionari. În urma acestei aşa-zise "rebeliuni legionare" au fost arestaţi mii de legionari pe tot cuprinsul ţării, dar nu a fost condamnat nici unul pentru acte de vandalism sau crimă. În schimb, au fost arestaţi şi depuşi o dată cu legionarii la închisoarea Aiud câteva zeci de infractori de drept comun pe care legionarii i-au simţit imediat şi i-au repudiat, eliminându-i din rândurile lor şi cerând administraţiei, penitenciarului să-i grupeze separat în alt corp de clădire, lucru care s-a şi întâmplat.

Ca întotdeauna în istorie în asemenea momente de mari tulburări sociale, pleava societăţii scoate capul. Jafurile, spargerile de magazine, incendiile, crimele au fost opera unor astfel de elemente. Ţiganii din Dudesti, precum şi alţi feluriţi răufăcători, au profitat de anormalitatea situaţiei şi au provocat acele dezordini şi violenţe. Orice derbedeu putea să îmbrace o cămaşă verde – se găseau pe Lipscani de vânzare – şi, cu un pistol în mână, să bage spaima în evrei şi să facă ravagii.

Nu legionarii au fost făptaşii acestor nelegiuiri, nu ei au fost autorii acelor crime, stimate d-le Pleşul Dar a fost şi este de mare interes să planeze asupra legionarilor aceste învinuiri, să nu se întreprindă nimic care să îndepărteze ceaţa în care plutesc acele evenimente. E de câştigat dacă se spune mereu şi mereu, în gura mare: "Da, legionarii au făcut-o!" De ce să se ştie că nici un dosar înaintat justiţiei referitor la acele crime nu poartă nume de legionar, că ei, legionarii, au fost condamnaţi atunci cu miile doar pentru participarea la manifestaţiile de stradă, sau, pur şi simplu, pentru calitatea de legionar? De ce să nu se întreţină "starea de ceaţă", atmosfera tulbure în care nimic nu se conturează cu precizie şi în care orice mână poate indica o umbră de prezumtiv legionar criminal?

Interesul acesta de a nu se limpezi apele, de a nu se arăta clar că documentele existente nu-i incriminează pe legionari, l-au avut şi Antonescu, şi evreii, şi comuniştii. Antonescu ar fi avut tot interesul să-i compromită pe legionari, să le pună în cârcă cât mai multe fărădelegi, nu să-i absolve de ele. El i-a urât într-atât încât, în dorinţa lui de a-i nimici, a iniţiat şi promulgat legi în baza cărora până şi copii, fraţi de cruce, au putut fi condamnaţi la moarte sau la 25 de ani muncă silnică numai pentru că, în puritatea lor sufletească, nu s-au putut dezbăra peste noapte de Căpitan şi de crezul lui.

Evreii, la rândul lor, dacă ar fi fost în posesia unor astfel de documente, le-ar fi trâmbiţat în cele patru puncte cardinale şi le-ar fi transmis şi în cosmos. De jumătate de secol îi vânează şi îi penalizează pe cei care le-au făcut rău. Nu uită şi nu iartă.

Comuniştii s-au străduit şi ei din răsputeri în 1946 să demonstreze că acele "cadavre atârnate în cui la abator" sunt tot opera legionarilor. La procesul intentat legionarilor, doctorii şi slujbaşii de la abator au depus mărturie că acele cadavre nu au existat niciodată, că totul a fost un fals, ca şi fotografiile trucate. Cu toate că această declaraţie există, ea însumând un număr considerabil de semnături, cu toate că mai târziu s-au adăugat mărturiile lui Pacepa şi Petre Pandrea, totuşi,

în "ceaţa" aceasta atât de fertilă, de eficientă pentru unii, se continuă să se vorbească despre cadavrele de la abator, aşa cum se continuă să se vorbească despre participarea legionarilor la pogromul de la Iaşi, cu toate că se ştie că la vremea aceea legionarii umpleau puşcăriile din ţară. Fotografii trucate s-au folosit şi în cazul episcopului bisericii ortodoxe din America, Valerian Trifa, fost legionar, care, călare pe o motocicletă, mitralia lumea pe stradă.

(În cazul crimelor de la pădurea Jilava, se pare că a existat un interes sporit din partea puterii de a le atribui tot legionarilor, pentru că serviciul de siguranţă al lui Eugen Cristescu ar fi avut nişte date compromiţătoare pentru putere, date care, în orice caz, nu pe legionari i-ar fi incriminat. Au fost legionari chiar, care au semnalat mişcările lor cele două autocamioane suspecte, încărcate cu oameni şi bine păzite şi au cerut dispoziţii. Au fost îndrumaţi să le urmărească discret, să cerceteze şi să prevină o eventuală nenorocire. Din păcate au ajuns la pădure prea târziu, după ce totul se consumase. Au primit apoi dispoziţii să-i adune pe eventualii răniţi şi să-i transporte de urgenţă într-un spital.

Dar, iarăşi spun, a fost şi este de câştigat să li se pună în cârcă legionarilor şi aceste crime.)

***

Se plânge mult pe seama evreilor ucişi în acele zile şi pe bună dreptate. Dar despre cei opt sute de creştini, fie legionari căzuţi în sediile legionare, la prefecturi sau pe stradă, fie alţi civili împuşcaţi de-a valma când generalul Antonescu a comandat "foc", abia dacă se pomeneşte câte ceva astăzi.

Iată cum se scrie istoria. Deocamdată. Până la urmă adevărul se va alege şi se va ridica la suprafaţă.

Dar... există şi mărturii sigure, dovezi de necontestat ale "antisemitismului" legionar. Astfel a fost aprobarea pentru înfiinţarea unui teatru evreiesc, "Baraşeum", în timpul guvernării legionare, dată de Radu Gyr; astfel au fost acei evrei salvaţi de la moarte de legionari, facilitându-li-se fuga, fie în timpul războiului – scăpând astfel de Horthy, de Antonescu sau de nemţi, fie după război – scăpând de comunişti; astfel a fost dialogul civilizat dintre Căpitan şi rabinul Şafran, ale cărui cuvinte de încheiere ilustrează exact atitudinea Căpitanului faţă de evrei; astfel au fost prieteniile închegate în închisoare între legionari şi evrei, unele pentru tot restul vieţii. Şi a mai fost apoi acel evreu creştinat, Nicolae Steinhardt, părintele Nicolae, singurul care a avut curajul într-o vreme să vorbească cu dragoste şi admiraţie despre legionari, camarazii lui de suferinţă în închisoare. Acestea sunt fapte concrete ce ilustrează calitatea umană a legionarilor, indiferent de antisemitismul lor, a cărui substanţă nu a fost niciodată cea incriminată astăzi.

Şi v-am mai auzit vorbind, nu o dată şi nu numai pe dvs., ci şi pe alţii, printre care şi pe dl Liiceanu, cu reprobare şi ironie despre "creştinismul" legionarilor – mai nou aţi nuanţat şi ziceţi "ortodoxismul" lor.

Imaginea legionarului, într-o mână cu pistolul şi în cealaltă cu crucea, trebuie bine lipită pe retina oamenilor şi speculată tendenţios în orice ocazie. Acest "bau-bau", această sperietoare este păstrată cu grijă în buzunar de către virtuoşii ţării, pentru a fi scoasă la timp şi vânturată în faţa românului de câte ori e tulburare şi dezordine în ţară.

Iaraşi vă întreb, stimate d-le Pleşu, dacă aţi răsfoit scrierile Căpitanului, nu v-aţi dumirit încă asupra raportului real între Legiune şi Biserică, raport creat şi impus de istorie? Căpitanul a făcut precizarea că nu există identitate între linia creştină şi cea a Mişcării Legionare, că Legiunea se situează la un nivel inferior, că se tinde spre o apropiere de Biserică, drum care va duce, până la urmă, la o întâlnire sau chiar comuniune cu ea. Generaţia Căpitanului a deschis un front spiritual împotriva răului agresiv din ţară. Puterea, autorităţile au contraatacat foarte concret, tăind în carne vie.

"Declarăm în faţa lui Dumnezeu şi a istoriei că violenţele noastre au fost întotdeauna de apărare şi de legitim răspuns. Iniţiativa ilegalităţilor şi a violenţelor revine în întregime inamicilor noştri." – Ion Moţa.

În această succintă declaraţie a lui Moţa este cuprinsă toată drama trăită de legionari.

În confruntarea dintre putere şi Legiune, legionarii au răspuns întotdeauna tardiv şi cu strângere de inimă. RĂZBIŢI fiind! Pentru legionari există circumstanţe atenuante, justificări, pentru putere – nici una. (Chiar şi pentru suprimarea torţionarilor Legiunii închişi la Jilava există circumstanţe atenuante: se săpa la mormântul Căpitanului şi al celor treisprezece legionari ucişi o dată cu el, iar autorilor acestui mârşav şi perfid asasinat şi ai celorlalte sute de asasinate comise de putere printre legionari în ultimii doi ani, 1938-1940, întemniţaţi alături, Antonescu le pregătea eliberarea.)

Din nefericire, istoria Legiunii a fost scrisă la noi, până de curând, numai de adversarii ei. Replica legionară, care a fost posibilă numai în ultima vreme, se izbeşte de ostilitatea unei mass-media şi a unei ambianţe publice organizată şi întreţinută de peste cincizeci de ani tot de ei. Nu este uşor să edifici pe cineva că, de pildă, asasinarea lui Iorga şi Madgearu a fost total străină de directivele şi strategia Legiunii. Cine vrea să afle însă adevărul, poate astăzi găsi cărţi şi publicaţii care îl vor convinge că această fărădelege a fost o atroce şi absurdă iniţiativă ruptă de cadrul organizatoric al Legiunii şi poate, după unele indicii, pregătită din afara ţării. Totuşi, nesocotindu-se cu bună ştiinţă substratul veritabil al crimei, ea încă formează principala piesă incriminatorie din discursul antilegionar.

Legionarii au scos arma întotdeauna îndoliaţi fiind, nefugind de pedeapsă, punându-şi capul. Atitudini de tâlhari de drumul mare, de asasini notorii, au avut cei de la putere, care au "tăiat şi spânzurat" după bunul lor plac, întotdeauna în afara legii, ştiind că nu vor fi traşi la răspundere. Crimele lor nu au nici o justificare, ci doar o explicaţie: teama. Teama că pe celălalt front, cel spiritual – singurul deschis de legionari – sunt pierduţi. Teama profundă, viscerală, a omului ticălos, corupt, în faţa fermităţii legionare. Şi cum ei aveau pâinea şi cuţitul în mână, au folosit din plin cuţitul, lovind pe la spate ca nişte laşi ce au fost. Lor însă nu li s-a pus niciodată stigmatul de asasini, lumea nu îi cunoaşte aşa, stigmatizaţi fiind doar legionarii.

Şi încă o afirmaţie infamă care circulă, în special astăzi, pe seama legionarilor, ar fi că ei îşi absolvă violenţele comise cu mult mai cumplitele şi numeroasele violenţe comise de putere în rândurile lor. Minciună. La acest mare proces deschis de istorie şi încă nefinalizat, legionarii s-au apărat arătându-şi rănile şi morţii. Atât. Nu cerşind absolvire pentru păcatele lor. Ei şi-au asumat responsabilitatea violenţelor lor, pe care nu le numesc "acte creştineşti", şi pentru care au fost chemaţi la judecată şi de oameni şi de Dumnezeu. Aici au plătit cu viaţa, dincolo, Dumnezeu Prea Bunul ştie.

Legionarii au fost ostaşi pe câmpul de bătaie şi poate că aici se găseşte răspunsul cel mai potrivit în legătură cu raportul dintre Legiune şi Biserică. Şi poate că Dumnezeu va privi cu mai multă îndurare spre aceşti ostaşi aduşi în situaţia să scoată sabia, spre aceşti legionari împinşi la păcat. Căci "...vai de cel prin care vine sminteala"...

***

Şi dacă Dumnezeu Se va îndura, Se va îndura. Legionarii nu vor cere niciodată oamenilor îndurare. Au plătit cu atâţia morţi, cu atâţia ani de închisoare, cu chinuri inimaginabile. Ei nu cer absolvire pentru violenţele lor atunci când pun în faţă lista atât de însângerată a morţilor acelor vremi, acea atât de tragică contabilitate ale cărei cifre stau mărturie pentru ei. Cine are ochi de văzut, vede. Să se cunoască adevărul, nu mai mult. Acea listă mai arată foarte clar şi cine a avut iniţiativa asasinatului politic în România. Oare cine a patronat, înainte de uciderea lui Duca, uciderea a şapte legionari, dacă nu însuşi Duca?

Ce se poate spune însă despre aceia care, împotriva acestor evidenţe, continuă să atribuie legionarilor această iniţiativă şi nu scot nici o vorbă despre sutele de ucişi din rândurile legionarilor? Dureros. Căci aceşti "surdo-muţi" nu sunt nici Leana, nici Gheorghe, ci oameni care pot şi ar trebui să ştie cine a iniţiat violenţa politică în perioada interbelică! O singură dată dl Paleologu, într-o emisiune televizată, a făcut afirmaţia pe care o parafrazez: "Când justiţia tace, atunci apare, în mod fatal, cealaltă justiţie".

Şi iarăşi, în ordinea aceloraşi idei, cum a fost posibil, stimate d-le Pleşu, să întrebaţi de ce legionarii antibolşevici nu au omorât decât liberali, ţărănişti, reprezentanţi notorii ai democraţiei parlamentare şi nu comunişti? Scuzaţi-mă, dar raţionamentul este atât de debil, atât de evident străin de eminentul intelectual Andrei Pleşu, atât de "prins din zbor şi servit cu ochii închişi", că nu merită nici un comentariu. Totuşi, vă voi răspunde, întrebându-vă la rândul meu: în timpul lui Carol al II-lea, comuniştii au deţinut puterea, ei au fost autorii prigoanelor dezlănţuite împotriva legionarilor, ei au ucis pe cei aproape cinci sute de legionari? Şi dacă violenţele legionare au avut un caracter justiţiar, de ce ar fi fost vizaţi comuniştii şi nu autorii acelor crime, acelor grave şi nelegiuite suferinţe pe care le-au provocat timp de mai bine de zece ani în lumea legionară? Vorbiţi de parcă crima ar fi fost inclusă în ordinea de zi a programului de lucru legionar, iar singura nedumerire ar fi de ce nu i-au ales pe comunişti, ci pe ceilalţi, uitând că ea a fost reacţia unor suflete chinuite dincolo de marginea răbdării!

Şi dacă astăzi vremurile s-au schimbat, de ce s-ar cere legionarilor să rămână structuraţi în aceleaşi forme ca acum o jumătate de veac? Mişcarea Legionară, fiind şi ea un organism viu (nu a murit şi nici nu va muri, spre dezamăgirea celor ce ar dori să-i fie ciocli) este supusă evoluţiei. Şi dacă, în evoluţia ei, Legiunea Arhanghelul Mihail se apropie de Biserică, aşa cum a prevăzut Căpitanul, ce ar fi rău în asta? Sau socotiţi că uşa bisericii este deschisă numai "căldiceilor" doldora de virtuţi?

Legionarii au pornit pe acest drum încă din închisoare, din beciurile Securităţii, când singurul refugiu a fost Iisus, când au îngrijit pe patul de suferinţă pe cei care, ieri, umpluseră închisorile cu ei. Lăsaţi-i să intre în biserică, căci Dumnezeu este Tată şi pentru ei. Şi dacă viaţa lor, atâta câtă mai e, au pus-o la picioarele lui Dumnezeu în Biserica Ortodoxă, orice ironie se va dovedi ridicolă şi, oricum, nu-i va opri.

Apoi, când vorbiţi de structura organizatorică a Mişcării Legionare, despre stilul activităţii ei, socotiţi că acestea ar fi foarte apropiate, dacă nu identice, cu cele comuniste. Doar o schimbare de firmă: *mutatis mutandis*. Colo cuiburi, ici celule, muncă voluntară şi acolo şi aici etc... La o primă şi foarte de suprafaţă vedere, aşa s-ar părea că stau lucrurile. Aceste analogii au însă tot atâta soliditate pe cât are afirmaţia – iarăşi de mare circulaţie – cum că legionarii se apropie de

comuniştii şi prin dorinţa lor de a crea un tip de "om nou" ca şi comuniştii. Expresia este comună ambelor părţi. Pentru denigratorii Mişcării Legionare a fost un nou prilej de a-i îmbrânci pe legionari în tiparele comuniste. Numai că se uită, sau nu se ştie, că expresia e veche de când lumea, ca şi intenţia exprimată de ea. "Înnoirea" omului s-a urmărit dintotdeauna, toate formele de educaţie, toate sistemele etice independente sau elaborate de diferite religii, au avut în vedere schimbarea în bine a omului, săltarea lui pe o treaptă spirituală şi morală superioară. Pentru un "om nou" au trudit educatorii tuturor timpurilor. Au trudit şi Apostolii lui Iisus. Expresia se găseşte, de bună seamă, şi în Noul Testament, şi în cartea legionară, şi în cea comunistă. Întrebarea este însă: în ce context ea rămâne o simplă lozincă?

***

Tot astfel, nu poate fi vorba de identitate între sistemul educaţional legionar şi cel comunist, numai pentru că se lucra în mici grupuri asemănătoare – cuiburi, respectiv celule – pentru că liniile directoare ale activităţii lor sunt diametral opuse. La unii: credinţă în Dumnezeu, dragoste de Neam şi Ţară, aspiraţie către un plan spiritual, la alţii: ateism, antinaţionalism, ură de clasă, materialism exacerbat.

Şi chiar dacă astăzi se zâmbeşte de sus, ironic, la vederea preceptelor din "Cărticica şefului de cuib", aceasta nu înseamnă că în vremea Căpitanului sistemul de educaţie propus de el, atât pentru tineri cât şi pentru adulţi, nu şi-a avut meritele şi, în consecinţă, eficacitatea lui. Căci pentru românul cu firea lui lăsătoare şi moale de totdeauna, austeritatea şi severitatea educaţiei în grup au însemnat fortificarea lui spirituală care l-a ajutat mai târziu în închisorile comuniste şi în rezistenţa armată din munţi.

În spiritul aceleiaşi educaţii legionare s-au făcut şi acele tabere de muncă; acelaşi elan izvorât din dragostea de Neam şi Ţară i-a pus în mişcare pe legionari când au ridicat biserici şi şcoli, au construit poduri, diguri, drumuri. Şi, cred eu, acest elan binecuvântat de Dumnezeu n-a avut nimic comun cu spiritul de silnicie al aşa-zisele "munci benevole" tipice regimului comunist.

Apoi, deranjat de "inconsistenţele logice" ale d-lui I. Coja, cenzurându-l şi certându-l serios, rămâneţi indiferent în faţa pledoariei antilegionare a d-lui Al. George, care se plasează nu numai pe un teren fals, ci şi murdar prin reaua lui credinţă, îl păsuiţi în revista dvs. fără să aveţi o vorbă de zis.

Mă întreb cum a fost posibil să o toleraţi când, cale de o poştă, "inconsistenţele logice" ale d-lui Al. George sunt infinit mai grave, de mai mare amploare decât cele ale d-lui Coja, ale cărui "inconsistenţe" par drăgălaşe menuete pe lângă catastrofa sonoră născută din falsurile pentru care pledează dl Al. George? După domnia sa, legionarii sunt nici mai mult, nici mai puţin, decât bolşevicii societăţii româneşti, care va să zică, iar Căpitanul şi el antiburghez, antiintelectual, dovadă adeziunea sărăcimii neşcolite la Mişcarea Legionară etc...

Aşa îi vine domniei sale să scuipe inepţia aceasta (între două fumuri de ţigară), iar dvs. îi daţi liber, nu vedeţi aici nici lipsa de seriozitate, nici lipsa de consistenţă logică. Sau aveţi impresia că argumentele d-sale stau în picioare? Numai un pic să le scuturi şi cad. Nu e nevoie de acidul verbului dvs. ca să li se desfacă armătura ruginită. Cred că orice om de bun-simţ, cu o inteligenţă obişnuită, ar vedea falsul şi le-ar desfiinţa.

Până şi comuniştii, sau mai bine zis mai ales ei, au recunoscut în legionari duşmanii lor de moarte şi au recunoscut-o vârtos, cu bâta, în timpul celor patruzeci şi cinci de ani de regim comunist şi o mai recunosc şi azi prin gura a încă numeroşilor comunişti camuflaţi în democraţi. Au mărturisit-o, începând din 1989, nu o dată, şi nu numai prin dl Ion Iliescu. Şi au mai mărturisit-o, într-un fel amuzant – căci gura păcătosului adevăr grăieşte – prin fostul director al penitenciarului Aiud, Crăciun, care, într-un interviu televizat luat de dna Lucia Hossu-Longin, strâns cu uşa de o întrebare incomodă, răspunde cu candoare: "...nu puteam proceda altfel, pentru că peste 90% din deţinuţi erau legionari, disciplinaţi, periculoşi..."

Legionarii au plătit scump crezul lor anticomunist, cu sute de morţi, în închisori, în rezistenţa armată din munţi, pe front (unde, voluntari fiind, au fost toţi trimişi în linia întâi, din dispoziţia bunului mareşal Antonescu, ca să se "reabiliteze" post-mortem), în lagărele sovietice din Siberia sau de dincolo de cercul polar (se găsesc materiale scrise de supravieţuitori).

Se ştie că prima manifestare de refuz a comunismului în ţară şi pe plan european a venit dinspre Căpitan şi Legiunea lui. Se cunosc în epocă – mult înainte de înfiinţarea Legiunii – câteva luări de poziţie faţă de comunismul care ameninţa de peste Nistru ale, pe atunci, atât de tânărului Corneliu Zelea Codreanu. Astfel, elev fiind, adolescent, adună câţiva elevi în pădurea Dobrina de lângă Huşi, cu intenţia să se organizeze în vederea unei eventuale confruntări cu hoardele comuniste, dacă acestea ar fi trecut Nistrul. Manifestare copilărească, desigur, dar care îl pune în valoare pe Căpitan, anunţându-l pe luptătorul de mai târziu. Sau actul de la Nicolina, care a culminat cu îndepărtarea de pe atelierele CFR a steagului roşu şi înlocuirea lui cu tricolorul românesc – acţiune dusă la capăt tot de tânărul Codreanu –, manifestare cu adresă net anticomunistă şi antisovietică, într-o perioadă în care puterea sovietică comunistă instalată în Rusia era curtată, în special în vestul Europei, de unde se ridica un puternic val de simpatie pentru comunism. Sau, mai târziu, în 1936, când Mişcarea Legionară avea ani buni de luptă în urma ei, răni şi morţi, Căpitanul face următoarea declaraţie într-o circulară prilejuită de politica titulesciană de apropiere a României de Uniunea Sovietică – text cu iz de-a dreptul profetic, intrat pentru totdeauna în istoria românilor: "...de vor intra trupele ruseşti pe la noi şi vor ieşi învingătoare, în numele diavolului, cine poate să creadă, unde este mintea care să susţină că ele vor pleca de la noi înainte de a ne sataniza, adică bolşeviza?"

Dar cel mai grăitor gest a fost moartea lui Moţa şi Marin, căzuţi în războiul civil din Spania, pe frontul anticomunist.

După cel de-al doilea război mondial a venit prăpădul comunist, care ştim ce a însemnat pentru ţară. Printre pierderile ireparabile există şi o listă cu câteva zeci de mii de victime. Când se citeşte din această listă, de obicei, în dreptul numelor legionarilor se tace. Aşa este hotărât, stimate d-le Pleşu?

Şi acum să vedem argumentele solide ridicate de dl Al. George pentru a demonstra bolşevismul legionarilor.

Întâi, Căpitanul, antiburghez şi antiintelectual, imprimă o orientare antiintelectuală Mişcării Legionare, facilitând astfel aderarea în masă a sărăcimii satelor şi a proletariatului industrial. Să admitem că aşa ar fi stat lucrurile. În cazul acesta legionarii nu au de ce să se ruşineze pentru Căpitanul lor şi nici pentru ei, pentru că asta înseamnă că toate spiritele mari, toate sufletele nobile care de-a lungul veacurilor s-au aplecat cu dragoste spre cei săraci şi umili, ar fi de coloratură bolşevică. Şi în această ordine de idei, dacă s-ar face un apel al bolşevicilor, ar răspunde "prezent", alături de Sfinţii Apostoli, de Albert Schweitzer, de Maica Tereza, Însuşi Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Ce eroare!

Căpitanul s-a adresat nu proletarului, nu burghezului, nu săracului, nu bogatului, nu intelectualului, nu omului neşcolit. El s-a adresat românului cinstit, curat la suflet, care avea încă trează conştiinţa naţională, dornic să pună umărul pentru ţara lui. A deschis porţile Legiunii acestui tip de român, indiferent de categoria lui socială sau intelectuală. Aşa se explică că pe aceste porţi, deschise cu generozitate, au intrat, alături de Noica şi Eliade, ţăranul de la plug, alături de George Manu, Prinţul Ghica, P. P. Panaitescu şi alţii, muncitorul din cutare fabrică sau uzină. Sute de mii de oameni, din toate categoriile sociale, intelectuali străluciţi şi oameni mai puţin şcoliţi, proletari şi burghezi, toţi cei în ale căror piepturi mai bătea o inimă cu durere pentru ţara şi neamul lor, au alergat la chemarea Căpitanului. Ţăranul şi muncitorul au simţit că aici e loc şi dragoste pentru ei, că aici nu sunt disprețuiţi, că în această oaste a Căpitanului, care a deschis războiul împotriva răului din ţară, pot fi şi ei utili.

***

Aş vrea să fac o paranteză. Ştiţi bine, stimate d-le Pleşu, că omul simplu, neşcolit, nu trebuie ignorat, ci ajutat. Ei, oamenii simpli, sunt fraţii noştri cei mulţi. Aduceţi-vă aminte de vorba: "Mais qu'est-ce que nous faisons avec l'épicier?" Dumnezeu a dat minte şi talent unora dintre noi, nu ca să se înveleaască cu ele şi în ele precum crisalida, ci ca să răspândească duh şi lumină în jur. Şi mai este scris şi ştiut că Dumnezeu preferă inima curată limbii şarpelui şi dacă aceasta este preferinţa lui Dumnezeu, de ce n-ar fi şi a omului? Din păcate, mulţi intelectuali rămân strict pe tărâmul limbilor ascuţite. Şi dacă totuşi se găsesc printre ei unii care să deschidă drumuri de la ei spre cei umili şi marginalizaţi, către cei mulţi şi simpli, înseamnă că sunt antiburghezi, antiintelectuali, bolşevici?!

Şi încă o precizare. "Capetele străluciteˮ care au aderat la programul legionar au făcut-o şi pentru că ele erau şi se simţeau creaţii ale spiritualităţii româneşti, străină de numeroasele şi sufocantele "-isme" de import care circulau în epocă.

Şi aş vrea să mai semnalez un fals susţinut de dl Al. George. Chiar dacă prin refuzul democraţiei cele două sisteme s-ar părea că se apropie, statul totalitar comunist, născut din dictatură proletară, admiţând o singură clasă, cea muncitoare, reprimându-le pe celelalte, instaurând teroarea ca metodă de lucru, trecând peste milioane de cadavre, siluind conştiinţele, credincios principiului "totul este permis în numele cauzei", n-are nimic comun cu viziunea statală preconizată de Căpitan, care, evident, voia un stat puternic, dar nu opresiv, pentru că răspundea nevoilor şi aspiraţiilor întregului popor român, pentru că lăsa clasele sociale să fiinţeze ca întotdeauna, pentru că nu promova ura de clasă, iar individualităţilor le era rezervată o dezvoltare liberă, fără constrângeri.

În ceea ce priveşte egalitarismul de sus în jos, sau de jos în sus, sau, mai ştiu eu, de la dreapta la stânga, sau de la stânga la dreapta, acesta n-a fost niciodată preconizat de Căpitan. Într-un stat în care individul şi personalităţile evoluează liber într-o concurenţă necesară şi benefică pentru ţară, nu poate fi vorba de nici un fel de nivelări.

Şi pentru ce atâta strădanie din partea d-lui Al. George de a pune semnul egalităţii între legionari şi comunişti, cu intenţia de a da lovitura de graţie mitului legionar, arătându-l, chipurile, în toată goliciunea lui comunistă? Motivul este foarte transparent. Este speriat. Este speriat rău că astăzi, când vechile acuze la adresa

legionarilor, şabloanele standard, nu mai ţin, vin nişte autori de formaţie marxistă care, printr-un gest stângaci, măresc vidul creat în masa acuzelor antilegionare, deşi nu au intenţionat acest lucru. Şi anume, despre ce este vorba:

Dnii Alexandru Florian, Victor Neumann etc., cei şase autori ai cărţii "Ideea care ucide", vrând să minimalizeze valoarea oamenilor de cultură dintre cele două războaie mondiale, care au aderat sau simpatizat cu Mişcarea Legionară, fac greşeala de a-i prezenta pe aceştia ca doctrinarii ei – cu dorinţa evidentă de a-i compromite – şi mai greşesc a doua oară, când le ilustrează "fascismul" cu texte strălucite semnate de aceştia – ocupând o jumătate de carte cu ele. O gafă care aduce servicii Mişcării Legionare şi nu prejudicii, pentru că pune la îndemâna marelui public proba excelenţei acelor oameni de cultură prolegionari, fapt inacceptabil pentru dl Al. George. Întâi, pentru că d-sa "ştie bine" că aceşti reprezentanţi ai inteligenţei româneşti a anilor '30 – care, evident, le stau în coastă autorilor marxişti sus-numiţi – n-au fost geniile constitutive ale Mişcării Legionare, n-au fost doctrinarii ei, ci doar i-au dat "glanzul intelectual" de mai târziu, şi în al doilea rând pentru că legionarii trebuie să rămână în groapa istoriei unde de peste şaizeci de ani se străduiesc toţi să-i înfunde. Şi dacă vechile etichete nu mai ţin (bande de asasini, vânduţi hitleriştilor, agenturi hitleriste etc.) o să le atârne d-sa de gât o tinichea care o să zornăie mai abitir decât toate celelalte la un loc: "Nu sunteţi hitlerişti, domnilor, dar sunteţi comunişti!"...

***

Mă întreb dacă dl Al. George face parte din generaţia dvs., a celor care v-aţi născut după război. Atunci s-ar putea vorbi de acea incompatibilitate, de care am pomenit la începutul scrisorii, dintre spiritul perioadei interbelice şi al celei postbelice, perioadă care trece prin infernul internaţionalei comuniste şi ajunge până în zilele noastre, când se încearcă acordurile pentru o odă a internaţionalei capitaliste. (Totuşi, la d-sa reaua intenţie este prea evidentă).

Eu sunt mai apropiată de perioada interbelică – copilăria mi-am petrecut-o atunci – şi atmosfera ei nu mi-a fost străină, am respirat încă acel aer. De aceea voi încerca în cele ce urmează să vorbesc despre duhul acelor vremi, care l-a născut pe Căpitan şi a făcut posibilă şi necesară apariţia Mişcării Legionare.

Primul război mondial n-a murit o dată cu sfârşitul lui calendaristic. Spiritul acestui război nu expirase încă. Trena era lungă, suflul încă fierbinte. Simţul patriotic era prezent, conştiinţa naţională trează. Copiilor li se inocula încă din şcoala primară sentimentul naţional şi cultul eroilor. Frontul era încă la doi paşi, tranşeele încă fumegau, mormintele celor căzuţi erau încă atât de proaspete. Sutele de mii de eroi, cu figuri legendare printre ei ca: Ecaterina Teodoroiu, generalul Dragalina şi atâţia alţii, luptele de la Jii, Oituz, Mărăşti, soldaţii de la Mărăşeşti care au plecat la atac cu piepturile goale şi cămăşile lor albe rămase să fluture în copaci aşteptându-şi zadarnic stăpânii, toate acestea erau încă acolo, reale, foarte vii. Apelul absenţilor s-a făcut încă multă vreme şi capetele se plecau cu pioşenie. Cei din teritoriile dezrobite trăiau încă în febra bucuriei alipirii de ţara mamă, iar cei ce au luptat aveau încă simţurile acutizate pentru prevenirea unei eventuale agresiuni care s-ar fi putut abate asupra ţării proaspăt reîntregite. Căci pericol era, plutea în aer. Pe de o parte, bolşevismul care pândea cu ochii lacomi de peste Nistru, aşteptând momentul propice să pună laba pe noi, lucru care s-a şi întâmplat, scriindu-se astfel cea mai îngrozitoare pagină din istoria ţării pe o durată de aproape o jumătate de veac, iar pe de altă parte, celălalt pericol, născut la noi în ţară, între graniţele ei, reprezentat de iresponsabilitatea păturii conducătoare care, coruptă, lipsită de moralitate, preocupată de propriile ei interese şi nu de cele ale ţării în fruntea căreia s-a înscăunat, i-a mărit astfel vulnerabilitatea, creând premisele unui posibil dezastru, care, iarăşi, s-a întâmplat: pierderea provinciilor româneşti abia cucerite.

Mai erau şi evreii care, la vremea aceea, însemnau o adevărată pacoste pentru români. Comerţul era în mâinile lor, economia ţării era dominată de ei. Infiltraţi în toate domeniile, instalaţi pe posturi cheie, meşteri în arta corupţiei, au avut mult succes la unii români gata să-şi vândă şi sufletul pentru o mână de arginţi. (Asta nu înseamnă că nu au fost şi evrei care şi-au câştigat locul cu onestitate). Moldova, în special, era copleşită de evrei, mai ales la oraşe. Aveau bani, puteau să-şi şcolească copiii – foarte numeroşi în licee şi universităţi – spre deosebire de români, de ţăranul român în speţă, care, sărac fiind, nu-şi putea permite luxul acesta.

***

Tot în oraşele Moldovei, pătura săracă şi sărăcită a populaţiei devenise foarte sensibilă la goarnele revoluţiei bolşevice de peste Nistru.

Toate acestea, potenţialul pericol bolşevic, foarte realul proces de ticăloşire a păturii conducătoare şi pericolul evreiesc care nu a fost un moft, făceau parte din "drama reală" prin care trecea ţara. Aceste rele lucrau împreună în strânsă dependenţă unele de altele. Aproape toţi comuniştii vremii erau evrei (în special ideologii), iar corupţia celor însărcinaţi cu treburile ţării era terenul unde cel mai abil lucrau tot evreii.

Aşadar, pentru firava Românie întregită pericolul nu plutea numai în aer, ci se constituia într-unul foarte concret.

Mulţi români l-au simţit şi s-au înregistrat în epocă o serie de luări de atitudine. Aşa a fost în 1919 "Garda Conştiinţei Naţionale", organizaţie anticomunistă iniţiată şi condusă de muncitorul naţionalist Constantin Pancu, cu care tânărul Codreanu s-a însoţit o vreme. Aşa au fost manifestările anticomuniste despre care am pomenit mai sus ale foarte tânărului Codreanu: – actul de la pădurea Dobrina şi cel de la atelierele CFR Nicolina, aşa au fost bătăliile studenţeşti împotriva spiritului foarte de stângă, uneori comunist de-a dreptul, care încerca să se instaureze în învăţământul superior. A rămas în istorie aşa-numita "generaţie de la '22", cu lungile ei greve studenţeşti, cu congresele ei, manifestări care au cuprins întreaga ţară şi al căror suflet şi far călăuzitor a fost tânărul Codreanu.

Au avut loc înfruntări serioase între tinerii acelei generaţii şi autorităţi. Loviţi din toate părţile, punându-li-se beţe în roate în mai toate acţiunile bune pe care le întreprindeau, arestaţi, maltrataţi, ei au fost nevoiţi să se constituie, în cele din urmă, într-o structură militantă împotriva răului agresiv stăpân în ţară. Aşa s-a născut Legiunea Arhanghelul Mihail, ca un organism solid şi activ, îndreptat împotriva a tot ceea ce era o emanaţie a răului în societatea noastră. Aşa s-a ridicat Căpitanul, duhul acelor vremi l-a propulsat. Ţăranul a ridicat capul, l-a privit în ochi, a crezut în el şi l-a urmat. Intelectualul a ştiut că vine dinspre tărâmul Prinţului Luminilor, l-a iubit şi l-a urmat.

Căpitanul a fost în primul rând anticomunist, a fost apoi antisemit, din motivele arătate mai sus (neavând nimic comun cu rasismul), dar a fost, mai presus de orice, împotriva ticăloşiei, adversar al racilelor care săpau atunci lumea românească. (Cred că i s-a hotărât condamnarea la moarte cu mult înainte de a fi fost omorât, când, luând cuvântul pentru prima oară în Parlament, a cerut pedeapsa capitală pentru cei ce îşi băgau mâna în avutul ţării). Modelat în spiritul eroic al primului război mondial, patriot naţionalist până în fibra cea mai intimă a sufletului său, educat ca militar, Căpitanul a scos spada. A făcut-o ca un cavaler al dreptăţii, ca un cruciat. Şi-a aşezat oastea pe linia naţionalismului tradiţionalist, aducând o notă nouă: anticomunismul. Etica legionară nu este străină de cea în care un soldat este pregătit să-şi slujească, să-şi apere şi să-şi dea, la nevoie, şi viaţa pentru ţara sa. (Ţin să fac o precizare, răspunzându-vă în acelaşi timp. N-a fost vorba de o "fascinaţie a morţii", ci de o cultivare a spiritului de jertfă, necesar într-o luptă "pe viaţă şi pe moarte", formă pe care a luat-o în cele din urmă acea înfruntare dintre putere şi Legiune şi de care nu legionarii au fost răspunzători. Adăugaţi la aceasta şi credinţa în forţa benefică a jertfei, în rodnicia ei). Spiritul de sacrificiu deci, spiritul de disciplină, corectitudinea, simţul demnităţii şi al onoarei, condamnarea drastică a trădării, sunt trăsături comune şi educaţiei legionare şi celei militare. De aici "şi-avem doar gloanţe pentru trădători". De aici şi ideea de răzbunare, dar, tot de aici şi recunoaşterea de către Căpitan a inferiorităţii liniei legionare faţă de linia creştină. (De reţinut că acest aspect nu mai reflectă starea de spirit actuală a Legiunii. Această notă s-a şters în timp, pe parcursul experienţelor trăite în duh creştin. Astăzi "Legiunea Arhanghelul Mihail" aspiră spre o încadrare armonioasă în sfera de lumină a Bisericii lui Iisus). Bineînţeles că educaţia legionară a fost mai complexă, ea cuprinzând în ansamblul ei şi o serie de precepte creştine, cum ar fi: o viaţă austeră liber consimţită, spiritul de întrajutorare şi de ajutorare a celor sărmani şi nevoiaşi, modestia, simţul responsabilităţii şi recunoaşterea propriilor greşeli etc.

Căpitanul s-a adresat întregului Neam românesc amenințat să i se spulbere visul de veacuri abia împlinit, acela al unei Românii întregite.

"Să vină în aceste rânduri cel ce crede nelimitat.
Să rămână afară cel ce are îndoieli."

Acest apel al Căpitanului, această chemare la luptă poate să fi fost şi ultimul strigăt de apărare al Neamului care se simţea sufocat. Şi mă tem că, de atunci, nu facem altceva decât să murim lent.

La început au fost cinci. Peste câţiva ani un milion.

Nu voi face acum o istorie a Mişcării Legionare, cu toate pătimirile ei. Nu are sens să lungesc această scrisoare cu un material despre care s-a scris deja şi care poate fi cunoscut de cel ce este interesat. În aceste ultime rânduri ale mele am vrut doar să arăt cât de mult a fost Căpitanul "suflet din sufletul Neamului său". Am vrut să prind foarte schematic duhul acelor vremi, care l-a născut pe Căpitan şi Legiunea lui.

Vremuri – şi fierbinţi, şi mârşave – care i-au dat viaţă, dar i-au şi sugrumat-o. Într-o ţară în care, imediat după întregire, lucrurile au pornit strâmb, când o aşezare pe temelii solide era imperios necesară, făptura dreaptă şi fermă a Căpitanului incomoda prea tare. Trebuia înlăturată. Şi l-au înlăturat.

Aşa s-a petrecut povestea lui.

Aşa s-a născut Legiunea Arhanghelul Mihail.

Aşa s-a ridicat şi aşa a căzut Căpitanul.

"Sub bucata noastră de cer" el nu are nevoie nici de vorba mea bună, nici de acuza dvs. Glasul lui va răsuna în veac:

"Eu îmi apăr sărăcia, şi nevoile, şi neamul!"

În speranţa că rândurile mele vă vor ajuta, poate, să păstraţi cumpăna dreaptă, aşa cum se cuvine unei conştiinţe dilematice, vă rog să primiţi asigurarea consideraţiei mele.

Iulia Maria COJEREAN

POZIŢIA DIASPOREI ROMÂNEŞTI FAŢĂ DE ACTUALA IERARHIE CONDUCĂTOARE A BISERICII ORTODOXE DIN ROMÂNIA

Cea mai mare parte a diasporei româneşti a primit cu sentimente de bucurie şi speranţă schimbarea politică din România, prilejuită de câştigarea alegerilor de către opoziţia democrată, la 17 noiembrie 1996. Primirea ce s-a făcut preşedintelui Emil Constantinescu cu ocazia vizitei la Paris (5 februarie 1997) şi alte manifestări de simpatie arătate în alte ţări occidentale au demonstrat ataşamentul diasporei faţă de noua conducere a ţării.

Recenta "demisie" a şefului SRI (cripto-securitatea) a fost, de asemenea, primită cu satisfacţie de către diaspora românească – ca un semn al începutului demolării odioasei poliţii politice şi al accesului la dosarele Securităţii.

În pofida acestor schimbări binevenite şi aşteptate de la "revoluţie" încoace, există domeniul înaltei ierarhii din sânul Bisericii Ortodoxe din România, în care nimic nu s-a schimbat. Această schimbare se impunea, cunoscându-se colaborarea pe care forul bisericesc sus-pus a avut-o cu regimul ceauşist şi cu Securitatea.

Pentru a readuce în memoria noastră, a tuturor, actele de colaborare a înalţilor prelaţi ai Bisericii Ortodoxe Române cu regimul comunist, vom cita doar câteva exemple:

Recitind epistola Sfântului Sinod trimisă, în ianuarie 1988, lui Nicolae Ceauşescu, cu prilejul împlinirii vârstei de 70 de ani, te întrebi de unde atâta servilism, atâta lipsă de demnitate şi atâta faţărnicie, tocmai la acei conducători ai credincioşilor pe care îi păstoresc, care aveau datoria să se prezinte în faţa lor ca modele de demnitate şi sinceritate, lipsiţi de sentimente duplicitare şi ipocrite. Redăm din această scrisoare:

"Noi vă asigurăm, de asemenea, că Biserica Ortodoxă Română va continua să sprijine cu un zel sporit, prin ierarhii săi, clerul său şi toti credincioşii, eforturile pe care poporul nostru, sub înţeleapta conducere a Excelenţei Voastre, îl face pentru edificarea unei vieţi din ce în ce mai fericite..." Sau mulţumirile pe care Sfântul Sinod le adresează lui Ceauşescu pentru *"dezvoltarea activităţii cultelor în condiţii de libertate religioasă totală."*

Pe lângă propria înjosire, asemenea osanale nu reprezentau altceva decât o încurajare a lui Ceauşescu în acţiunile lui tiranice, megalomane şi de distrugere a bisericilor şi satelor româneşti.

Nu se vor scurge doi ani şi toţi acei care au semnat această scrisoare ruşinoasă (Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, alături de alţi 21 de înalţi prelaţi – mitropoliţi, arhiepiscopi etc.) vor adopta o atitudine cameleonică, comportându-se asemenea oamenilor politici comunişti, oportunişti, ceea ce a creat în sânul credincioşilor şi al acelor preoţi demni şi cinstiţi, dar marginalizaţi, o profundă nemulţumire şi o adevărată confuzie.

Relativ recent, "Prea Fericitul Părinte" Teoctist, Patriarhul României, referindu-se la activitatea pe care a dus-o în anii ceauşismului, a declarat: *"Noi, în perioada aceea, nu numai am restaurat, dar am şi construit biserici din nou, foarte multe..."* Să se fi transformat complicitatea la dărâmarea bisericilor în merit? Sau : *"Ca să slujeşti Biserica trebuie să fi viu. Dacă te bagi în chilie sau în sicriu, dacă renunţi la luptă, pierde şi Biserica întreagă."* O adevărată gândire cinică şi ipocrită prin care "Prea Fericitul" califică suferinţele şi martiriul preoţilor care şi-au sfârşit zilele în închisorile comuniste de exterminare din România.

Pentru românii din diaspora prezintă o importanţă aparte complicitatea actualei ierarhii superioare a Bisericii Ortodoxe din România cu regimul lui Ceauşescu şi Securitatea, atunci când împreună au urzit planurile de dezbinare a românilor şi a bisericilor din exil.

Se ştie că bisericile ortodoxe române din exil, pe lângă rolul strict religios, aveau misiunea de a uni pe toţi românii în jurul lor, cu scopul de a opune rezistenţă comunismului ateu şi agresiv şi de a menţine flacăra speranţei în izbăvire şi restabilirea libertăţilor în ţară. Multe din acţiunile protestatare şi naţionale au pornit de la românii adunaţi în jurul Bisericii.

Regimul comunist din România a cunoscut aceste aspecte şi Securitatea va fi aceea care va folosi toate mijloacele pentru a încerca să distrugă unitatea dintre românii din exil şi Biserică. Le reamintim şi pe acestea: spioni şi informatori anume trimişi în Occident sau recrutaţi din cadrul exilului, tineri sau mai puţin tineri trimişi la studii teologice în ţările occidentale (instruiţi în prealabil în şcolile Securităţii sau cu angajamente ferme asupra rolului pe care îl au de îndeplinit), organizare de biserici în paralel sau singulare (acolo unde lipseau), cu mijloace băneşti puse la dispoziţie şi "slujitori" salariaţi ai Securităţii. În a doua parte a anilor '80 existau în Statele Unite, Canada, America de Sud şi Europa peste 25 de biserici aflate sub "oblăduirea" Securităţii.

Acum, când schimbările din România se îndreaptă pe un drum nou, numeroşi "preoţi" din această categorie (inclusiv "preotul" V. Brătan din Paris şi "Mitropolitul" Serafim) se întrec în a prezenta scrisori pacificatoare şi autobiografii nevinovate (mizând încă pe protecţia eclesiastică de la Bucureşti); or, pactul pe care ei l-au făcut cu diavolul şi răul pe care l-au produs exilului, prin dihonia pe care au semănat-o, îi exclude pentru totdeauna din rândul clasei clericale, căreia de fapt nu i-au aparţinut niciodată din punct de vedere moral şi duhovnicesc.

În ciuda aspectelor arătate mai sus, diaspora românească doreşte să reafirme solidaritatea cu actuala putere din România şi înţelege să-i acorde tot sprijinul în orice fel de acţiuni româneşti importante (inclusiv intensificarea relaţiilor cu Occidentul şi integrarea în Uniunea Europeană). Ea doreşte, în acelaşi timp, ca Biserica Ortodoxă Română din Paris şi alte biserici din Apus să revină în subordonarea eclesiastică a Patriarhiei de la Bucureşti – apartenenţa naturală şi firească. Dar acest act solemn de revenire nu se poate produce decât în condiţiile în care schimbările politice din România şi schimbările din SRI le vor urma schimbări în ierarhia superioară a Bisericii Ortodoxe din România.

De altfel, nu suntem singurii care solicităm acest lucru. Tot mai multe voci se aud în România, inclusiv cele ale clerului, care cer eradicarea răului moral şi creştinesc pe care actuala conducere a Bisericii Ortodoxe Române l-a provocat (vezi "Dilema" din 20.03.1997 şi 28.03.1997, "România liberă" din 12.04.1997 şi altele).

Criza morală a poporului român, urmare a 50 de ani de comunism, nu va putea fi vindecată înainte de asanarea crizei morale din sânul Bisericii noastre.

Arhiepiscopia Ortodoxă Română din Europa Occidentală, Vicar episcopal, Protoiereu Radu Apostolescu
Comunitatea Românilor din Franţa, Vicepreşedinte, Gr. Filiti
Asociatia Ortodoxă Română din Nord-Vestul Germaniei
Cercul Cultural "Independenţa", V. Ghilescu; E. Dumitrescu
Asociaţia Foştilor Deţinuţi Politici, Preşedinte, Remus Radina
Asociaţia Foştilor Combatanţi, Vicepreşedinte, M.D. Creţu
Membrii ai P.N.Ţ.-Paris, C. Veltian; Dr. Rodica Ivanov

NOTE

Domnul Andrei Cornea este veşnic nemulţumit de faptul că mai există oameni de factură legionară. Astfel, ceva mai demult, la o lansare de carte la Braşov, unde s-a relatat despre modul unic în istorie în oribilitatea lui, în care a fost asasinat Corneliu Codreanu şi alţi 13 legionari, domnia sa a exclamat în plină sală: "Bine le-au făcut!", iar mai recent, într-o emisiune TV din 9 noiembrie 1997 a susţinut, neprovocat de cineva, că argumentele legionarilor de apărare în faţa valului de acuze inconsistente, reactualizate fără cauză dintr-un trecut ingrat faţă de ei, sunt ridicole. Astfel, este ridicol, de exemplu, faptul că legionarii au fost absolviţi de acuzele ce li se aduc de către Tribunalul Internaţional de la Nürenberg, spunând că acel tribunal a judecat doar crimele de război. Aşa să fie oare? Atunci, acel tribunal de ce nu a judecat asasinarea de către Beria, corelegionarul domnului Andrei Cornea, a 14000 de ofiţeri polonezi? Cât despre faptul că găseşte ridicolă afirmaţia că legionarii nu sunt antisemiţi, îl invităm pe domnul Cornea să citească, sau, dacă a citit, să recitească, documentata lucrare "Mişcarea Legionară şi evreii" de Flor Strejnicu, apărută în 1996 la Editura Imago din Sibiu. Legionarofagia nu este şi nu a fi mereu rentabilă, domnule Cornea.

NOTE

Domnul George Pruteanu, în una din valoroasele dumisale emisiuni TV despre limba şi cultura română, a comis şi o digresiune, potrivită ca nuca-n perete, asemănând moartea lui Arhimede cu moartea lui Nicolae Iorga, ambii fiind ucişi de către... legionari. Credem că pentru legionari un duşman în plus, chiar de talia domnului Pruteanu, nu mai contează. I-au atacat atâtea celebrităţi în decursul timpului, încât domnul Pruteanu, om cu atâta originalitate în expuneri, nu a comis decât o banalitate. Doar că nu rezistă comparaţia. Arhimede nu s-a amestecat în treburile cetăţii, dar Nicolae Iorga da, incitând chiar la asasinarea unor cetăţeni ce-şi revendicau dreptul la viaţă. Apoi, legionarii romani şi societatea vremii nu prea s-au sinchisit de moartea lui Arhimede. Chiar istoria ulterioară a consemnat-o ca pe un fapt divers. Legionarii români, prin glasul cel mai autorizat, s-au desolidarizat imediat – şi nu politic, ci în modul cel mai sincer şi plin de revoltă – de asasinarea lui Nicolae Iorga. Dacă şi până astăzi unii nu acordă credibilitate comunicatului în cauză, nu este în nici un caz vina legionarilor. Pe lângă aceasta, asasinarea lui Nicolae Iorga începe să fie examinată şi dintr-un alt punct de vedere şi ne surprinde faptul că pe domnul Pruteanu, care se ţine la curent cu toate apariţiile editoriale, nu l-a pus puţin pe gânduri cartea domnului Ion Coja, "Legionarii noştri", apărută anul acesta la Editura Kogaion, în colaborare cu Fundaţia Culturală Buna Vestire. Chiar dacă domnul Andrei Cornea atacă această carte şi autorul ei.

OBSERVATOR

INEFABILUL EXPRIMAT

Paradoxul enunţului pare irezolvabil. Cum să exprimi inexprimabilul?

Şi totuşi se poate exprima, ieşind însă din mrejele seducătoare ale raţiunii ce se afirmă atotputernică, deşi limitată şi chiar neputincioasă şi trecând în sfera trăirii valorilor ontice, sau însuşite plenar până la transfigurarea lor în ontic. Atunci existenţa însăşi exprimă inefabilul, sfârşitul ei, individual, luminându-i trecutul lumesc. Fiindcă inefabilul în sine este cu certitudine transmundan. Trăirea însă ni-l face accesibil, cel puţin pentru marea trecere. Este aici acel "duh al marilor rupturi" ce l-a stăpânit pe Ion Moţa, pentru a trăi valorile ce dau sens şi direcţie existenţei lumeşti şi pentru care el s-a rupt din bucuriile omeneşti, chiar şi din "nobila linişte a studiului", pe care o iubea şi preţuia, fiind şi ea aducătoare de înalte şi alese satisfacţii.

Există deci o relaţie între lumea de dincolo şi cea de aici, între trans- sau extramundan şi mundan, iar aceasta se realizează prin aflarea căii şi stăruirea pe ea. Omul tinde spre descoperirea şi accesul în lumea de dincolo, care la rândul ei vrea să ne recupereze. Aceasta este în fond relaţia dintre om şi Dumnezeu, stabilită prin dragoste. Dumnezeu îl iubeşte pe om şi omul Îl iubeşte pe Dumnezeu prin realizările lui bune de aici învingând răul.

Căile de realizare a acestei relaţii se află prin inspiraţie extramundană şi prin efort propriu. Acestea, conjugate, duc la realizarea marilor spirite deschizătoare de drumuri de acces la absolut, un alt nume al inefabilului. Iar pe drumurile acestea, străbătute în istorie de multe exemplare umane model, se împlinesc aspiraţiile latente ale oamenilor concreţi ai neamurilor din care fac parte.

Aici intervine această entitate, nouă pentru obtuzitatea lumii actuale, dar permanentă de la întemeierea umanităţii, neamul din care faci parte, legătura dintre efemer (individ) şi etern (Dumnezeu) prin perenitatea lui. Fiindcă nu s-a descoperit încă şi nu par a exista şanse să se descopere în lume un "om" nedefinit naţional, cel puţin prin limbă, în lipsa altor elemente definitorii ale neamului.

***

Prin neam, prin valorile lui perene ce se realizează în mari culmi vizând eternitatea, cele culturale şi cele mistice, care par a se condiţiona unele pe altele, se efectuează simbioza absolutului cu efemerul istoric, din care rămâne în viaţa omenirii ceea ce înfrânge timpul şi transcende în eternitate din fiecare neam sub soarele imortalităţii şi purtând indelebilitatea spiritului naţional, mundano-divin.

Dar cum, de la căderea omului în păcat (Adam = om), în el răul coexistă cu binele, cum toate eforturile şi încercările de înfăptuire a binelui sunt însoţite şi uneori îmbinate cu negarea sau alterarea mai mult sau mai puţin evidentă a binelui (ceea ce poporul nostru exprimă atât de plastic prin sintagma "dracul nu doarme"), va fi oarecum normal ca alături de înfăptuirile autentice şi concrete ale binelui să apară şi forme corupte şi derutante. În acest punct cred că ar fi rostul intervenţiei "Permanenţelor" în viaţa noastră culturală: să sesizeze formele autentice de realizare a misiunii neamului nostru în lume şi în istorie. Să sesizeze şi să discearnă veritabilul din cultura noastră de surogatul cultural ce ne potopeşte. Cultura fiind un mod superior de realizare a binelui, ea nu poate fi decât naţională, fiindcă, repet, om fără o coloratură naţională intrinsecă nu s-a văzut şi nici nu poate să existe, limba cel puţin fiind o componentă *sine qua non* a spiritului uman în istorie şi implicit un mijloc de transcendere în absolut. La Judecata de Apoi, fiecare neam se va prezenta cu ceea ce a realizat bun în istorie şi îşi va aduce prinosul recunoştinţei în limba proprie. Iar Părintele ceresc va cuprinde toate neamurile, ca şi aici pe pământ, în dragostea Lui atotcuprinzătoare şi le va preţui şi înţelege pe toate după binele înfăptuit.

***

Potenţarea şi desăvârşirea pornirilor creatoare ale neamului din care fac parte este, deci, misiunea oamenilor pe pământ. Şi când spunem "pe pământ" se înţelege acea "lege a teritoriului" menit fiecărui neam pentru a se realiza aici, în vederea mântuirii sale, de pe care să treacă cu toţi vii şi morţii săi în veşnicie. Teritoriul acesta formează "patria" fiecărui neam şi numai neamurile care îşi pierd simţul misiunii lor o părăsesc sau o cedează, renunţând astfel la însăşi existenţa lor spirituală.

Patria, deci teritoriul hărăzit neamului, ajunge să facă parte din fiinţa spirituală a fiecăruia dintre oameni. O patrie cosmopolită a lumii întregi nu există, fiindcă pe fiecare bucată de pământ şi-a pus pecetea, amprenta, un anumit deget al spiritului uman, iar acela care se simte bine oriunde (*ubi bene ibi patria*) se simte astfel fiindcă a renunţat la propria spiritualitate şi nu îl mai defineşte nici una. Acela s-a redus pe sine la simpla exercitare a funcţiilor vitale primitive, nespirituale, la simpla biologie, chiar dacă ar îmbrăca unele forme mai rafinate, dar tot limitate la sfera biologicului, adică a efemerului nesemnificativ, care nu se poate autodepăşi. Egalitate, omogenizare, sau cum s-ar mai putea denumi această tendinţă, nu se poate realiza decât în jos, prin nivelare. Umanitatea ar însemna deci nivelul cel mai de jos al fiinţei umane, redusă la biologic şi nici în acest sens nu s-ar putea realiza, fiindcă nici biologicul nu este uniform – un animal tropical, de exemplu, neputând trăi în condiţiile unuia polar. Teritoriul, deci, îmbogăţit cu viaţa neamului, devine patrie şi se spiritualizează în fiecare dintre noi, până la a deveni o componentă a sufletului nostru. Aceasta cel puţin în sufletele alese ale neamului, dar şi în totalitatea fiilor lui – atunci când existenţa patriei este în pericol. Aceasta este conştiinţa neamului în războaiele de apărare a patriei şi nicidecum în cele de agresiune a unui neam asupra altuia. Patriotismul, naţionalismul devine astfel sentimentul cel mai nobil pe care îl poate cultiva un om pentru a trăi întru adevăr. El este realizarea completă a aspiraţiilor omului pe pământ şi piedestalul de transcendere în absolut. El intră, astfel trăit, în sfera inefabilă a spiritului în continuă efervescenţă şi ascensiune.

Inefabil şi totuşi exprimabil în actele umane de exteriorizare a trăirilor interioare prin ceea ce se cuprinde în metaforă; conferind adică înţeles figurativ unei comparaţii neefectuată explicit. Metafora, astfel realizată, se confunda în cele din urmă cu însăşi poezia. Or, poezia dintotdeauna a fost considerată inspiraţie. Sub cupola inspiraţiei intră cei ce reuşesc legătura cu transcendentul, fie direct, ca mistici (există şi o mistică naţională), fie indirect, ca luptători şi poeţi, prin ultimii înţelegând generic pe toţi creatorii de cultură, adică în accepţiunea blagiană de revelare a unui fond ascuns, aproape inaccesibil, de mister. Revelare metaforică ce te transpune într-un fond existenţial autentic, veritabil şi nu doar într-un joc facil de forme. Patriotismul se dovedeşte astfel ca fiind bazat şi izvorând dintr-un patrimoniu spiritual mundan şi metafizic în acelaşi timp. El izvorăşte din structura noastră spirituală specifică şi se exprimă în mod specific. De aceea cultura, marile realizări ele ei în istoria omenirii sunt structural şi formal naţionale; având însă în acelaşi timp şi un aspect de revelare a misterului existenţei, ea este transmisibilă şi accesibilă de la un neam la altul, putând astfel prin comunicabilitate să devină ceea ce se obişnuieşte a numi bun universal.

***

În cultura românească, patriotismul, exprimarea sentimentului nostru naţional a avut şi are un loc cu totul deosebit. Desigur că nu au lipsit – şi mai ales nu lipsesc – nici formele corupte ale lui, patriotardismul, şi nici încercările de a-l devia sau anihila. Ne interesează formele autentice, reflexia lui în creaţiile noastre culturale, în speţă în cele poetice. Şi cum patriotismul face parte din fondul nostru ontic, deci inefabil, neputând fi exprimat direct, creatorii noştri inspiraţi l-au exprimat metaforic, fie printr-o imagine globală cu elemente componente specifice, fie, pur şi simplu, printr-o fericită sinteză condensată într-un diamant lapidar de gând şi simţire.

Fie-mi permis a mă referi aici la trei creaţii poetice ale unor autori români, mai mult sau mai puţin cunoscuţi, care exprimă perfect acest inefabil al patriei şi patriotismului, în care sublimarea atinge sublimul. Şi aceasta pentru a exemplifica "la concret" generalităţile de mai sus, care, pentru unii, neancoraţi în spiritualitatea neamului, pot să rămână simple divagaţii, desprinse de "realităţi". La fel cu teritoriul patriei noastre, munte şi câmpie, creaţiile în cauză exprimă într-un mod inconfundabil românesc "gura de rai" de pe care

venim spre a sălta în veşnicie. Sau poate nici nu este bine spus "să săltăm", ci să trecem uşor şi liniştit în ea.

Categorisit, cu un aer condescendent, printre poeţii minori de către G. Călinescu, şi tratat cu augustă bunăvoinţă de către Nicolae Iorga, al cărui colaborator de revistă a fost, Ştefan Octavian Iosif ne-a lăsat în "Doina" cea mai desăvârşită sinteză a peisajului şi sufletului românesc. Lipsit de grandilocvenţă, simbolul metaforic înlocuieşte tomuri întregi de analize. Dacă mai ştii, sau afli date biografice ale autorului, este imposibil să nu te pătrundă acea unitate tainică dintre om şi loc. Fiindcă, dacă cineva a văzut toamna împrejurimile Braşovului, cu negurile ce umplu de jos în sus Tâmpa, până la a o acoperi, este imposibil să nu asocieze peisajul cu fondul "Doinei". Şi desigur că şi destinul nostru tragic este cuprins sub acest acoperământ sumbru sub care ne este dat să ne ducem existenţa şi de sub care să răbufnim din când în când spre cer, destrămând pâcla copleşitoare. Neamul acesta al nostru a continuat pe sub toate asupririle istoriei prin haiduci, iar aceştia răbufneau spre înălţimi din codrii noştri cei străbuni, din nenorocire ei înşişi sortiţi înstrăinării.

Cred totuşi că punerea directă în contact a cititorului cu aceste creaţii este calea cea mai bună spre înţelegerea lor. Şi iată cum se prezintă "Doina" lui Şt. O. Iosif în toată simplitatea ei măreaţă:

Se tânguiesc
Tălăngi pe căi,
Şi neguri cresc
Din negre văi,
Plutind pe munţi...
La Făgădău,
La Vadul-Rău,
Sus, la răscruci,
Vin trei haiduci
Pe cai mărunţi.

Grăiesc încet...
Un scurt popas –
Şi spre brădet
Pornesc la pas
Cei trei călări...
Sus, peste plai,
Tăcutul crai
Al nopţii reci,
Umbrind poteci
Se naltă-n zări...

Şi neguri cresc,
S-anină-n crângi,
Se tânguiesc
Şi plâng tălăngi
Pe căi pustii...
Se duc uitaţi
Cei trei fârtaţi,
Săltând în şa,
Plutind aşa,
Ca trei stafii.

Dar când ajung
La cotituri,
Un chiot lung
Din mii de guri
Dărâmă stânci...
Haiducii mei
Doinesc toţi trei.
Şi clocotesc
Şi hohotesc
Păduri adânci...

Aceasta-i spiritualizarea munţilor noştri. Şi nu întâmplător şi versurile celui mai răsunător marş românesc sunt de Ştefan Octavian Iosif.

***

Celălalt aspect al pământului nostru strămoşesc, cel campestru, cu toată bogăţia lui florală şi cu afinitatea omului la ea, ni-l redă într-un mod genial poetul puţin cunoscut Ştefan Vlădoianu, Nea Fane din închisorile antonesciano-comuniste, care, ieşit din închisoare şi el împreună cu toţi deţinuţii politici în 1964, a fost continuu tracasat de către Securitate. Aceasta, nesatisfăcută de faptul că nu s-a lăsat înfrânt în cei 23 de ani de închisoare, după toate aparenţele şi probabilităţile i-a înscenat un accident, fiind strivit de o maşină pe o trecere de pietoni din Constanţa, oraşul lui de baştină.

Dacă la Şt. O. Iosif lucrurile sunt sugerate prin animarea peisajului, la Ştefan Vlădoianu subiectivul cu peisajul se contopesc într-o stare de comuniune, dând o notă de întregire, de completitudine a existenţei. Şi aceasta într-un moment crucial al firii, când s-ar părea că nimic nu poate să înfrunte biruinţa definitivă a vieţii asupra morţii. Dar, din păcate, în mod normal şi aici apare acea tristeţe a conştiinţei trecătoare, neabsolutizate, ce râvneşte mereu absolutul, în speţă exprimând inefabilul, din culmea desfăşurării vieţii, la

Solstiţiu

A fost prin foi abia o-nfiorare
Un foşnet stins, o vagă presimţire...
Solstiţiu-n vegetalele-i potire
Îşi distila ştiutele-i nectare.

Prigoriile, aprinse catedrale
Bolteau prin albăstrimea fără pată
Şi-arome-n toi hălăduiau deodată
Cu flautele verii, triumfale,

Şi sângele pământului, august,
Din fiecare lujer şi tulpină
Tălăzuia cu chiote-n lumină
Dezlănţuit solar holocaust.

Ci tot de-atunci, din clipa ceea, poate
Ca rodu-n pârgă rumenit şi-ascunde
Închise-n miez tristeţile profunde
Şi-n juru-ne-s mai altfel, parcă, toate...

Ceva, pe-atunci, ne vizita de-a rândul
Tăriile din leneşul parfum
Şi cântecele – altele şi-altcum –
Tot el şi împlinirile şi gândul.

Cin' te mâhni, fierbintea mea minune
Înveninându-ţi cumpăna amiezii
Şi purpura şi-ntraripaţi aezii
Cu duh amar de către soare-apune?

Din această îmbinare mirifică de viaţă umană în tot ce este viu în natură, cu nota specific românească de tristeţe universală, poetul "şesurilor natale", Nichifor Crainic, tot din închisoare ne transpune în viaţa tristă a neamului nostru şi împreună cu toţi strămoşii, la cumpăna vremurilor, mărturiseşte într-un cântec strămoşesc esenţele româneşti asuprite a căror permanenţă atinge nemurirea, eternitatea. Cu care ne putem şi noi prezenta ca neam în faţa supremului Judecător:

Pe drumul de codru şuvoaiele gem
Şi bombăne-n scorburi frânturi de blestem,
Pe drumul de munte se sparge furtună
Şi fulgeră semne că nu mi-e de-a bună,
Pe drumul spre zarea lui Moş Nicăieri
Trec gloate surpate din slava de ieri.

Cu vuiet gigantic un veac se răstoarnă;
Şi Maica-şi zoreşte odraslele-n poarnă;
Călare-n furtună se-ncruntă-napoi
Şi zdrenţuie cerul cu părul vâlvoi
Ca fiara flămândă pământul ni-l calcă
Cu falca-n ţărână şi-n ceruri cu-o falcă.

Hai, murgule, ia-mă pe greabănul tău,
Aşterne-te zării şi vântului rău.
Cum nu mi-e de stare şi nu mi-e de ducă,
Ia-mi inima frântă şi fă-te nălucă.
Aş vrea tot ce-i munte şi boabă de mei
Să-ncapă de-a-ntregul în tainiţa ei,
Iar dacă nu-ncape, cu genele moină,
Iau holda-ntr-o pâne şi ţara-ntr-o doină.
Hai, murgule, du-mă pe greabănul tău,
Aşterne-te zării şi vântului rău!

Desigur, şi poeţii altor neamuri exprimă inefabilul în versurile lor într-un mod specific acelor neamuri. Tocmai aceasta era de demonstrat. Peste tot există cer, acelaşi, dar nu cred că l-a exprimat cineva la fel cu Fane Vlădoianu, pentru că el exprima cerul românesc deasupra câmpiei româneşti:

Prigoriile, aprinse catedrale
Bolteau prin albăstrimea fără pată...

După cum numai la un poet român, cântecul haiducesc răsună încât "clocotesc şi hohotesc păduri adânci", iar când e vorba de a pierde tot, ca să nu îţi pierzi identitatea ta ca om şi neam, ca român deci, iei cu tine esenţa fiinţei tale, "holda-ntr-o pâne şi ţara-ntr-o doină".

Apare aici un vast teren, explorat şi până acum, dar uneori nu în perspectiva lui reală, pentru exegeţii şi hermeneuţii viitorului.

Nouă să ne fie permis a încheia aceste observaţii frugale, împreună cu un gând pios închinat memoriei lui Dragoş Protopopescu, altă mare victimă a comunismului, cu una din ideile lui dominante: cultura nu poate fi, nu există, decât naţională. Naţionalitatea se regăseşte în cultură ca floarea în parfum. Parfumul nu mai este floare, dar floarea persistă în el şi îl defineşte specific.

Sebastian MOCANU

IDEEA DE COMUNITATE MORALĂ

În sânul societăţii româneşti au fost formulate şi confruntate o mulţime de ideologii şi concepţii politice, ca un reflex direct din diferite ţări şi epoci. Aşezată la răspântia lumilor europeană şi orientală, România nu putea în nici un caz să scape, nici istoriceşte, nici funcţional, influenţelor venite din direcţii atât de opuse. Aceste influenţe au fost uneori puternice, agresive şi "cotropitoare". Alteori, era vorba de acţiuni lente, mai mult sau mai puţin voluntare, deci îndeajuns de greu de sesizat în liniile lor directoare, în structura, în importanţa şi în consecinţele lor.

În mod firesc, unele dintre aceste ideologii şi concepţii sunt născute organic, din realităţi specifice lumii româneşti. Altele, purtând amprenta modului de a gândi şi de a acţiona al altor popoare, au penetrat lumea românească într-o manieră mai mult sau mai puţin categorică.

Pentru acest motiv, s-a vorbit de integrarea civilizaţiei româneşti în "fenomenul balcanic" (Blaga), sau în "fenomenul bizantin" (Keyserling, Nichifor Crainic), sau într-un ansamblu îndeajuns de vag definit, "fenomenul sud-est european" (Virgil Madgearu, Nicolae Iorga) după variatele lor poziţii ideologice.

În raport cu aceste orientări şi poziţii ideologice, Mişcarea Legionară a adus – între cele două războaie mondiale – o viziune, o perspectivă mai largă şi, înainte de orice, specific românească. În această viziune au fost încorporate principii, valori şi idealuri pline de dinamism şi energie, care au revitalizat viaţa autohtonă, deschizând orizonturi noi şi ample pentru un orizont istoric a cărui semnificaţie nu fusese descifrată de generaţiile anterioare.

Doctrina legionară este o oglindă clară şi luminoasă a realităţilor româneşti: **cele ale trecutului** – tradiţia; **cele ale prezentului** – tensiuni, conflicte, confuzii, deficienţe, tendinţe; **cele ale viitorului** – aspiraţii, visuri, idealuri... Această ideologie a dobândit formă cu intenţia şi voinţa de a legitima existenţa istorică a poporului român, prin punerea în valoare a specificităţii şi originalităţii sale proprii.

Ce trebuie deci să înţelegem prin "ideologie politică"?

Este vorba de un ansamblu de principii, corect articulate şi clar formulate, enunţate într-o unitate logică de perspective încăpătoare, în lumina cărora se urmăreşte desfăşurarea unui larg şi intensiv proces de transformare a unei societăţi pe linia naturală a existenţei sale în istorie. O ideologie este valabilă numai ca expresie organică a realităţilor naţionale şi în măsura în care aspiră la maturizarea unei naţiuni. Mai mult chiar, doar dacă ea încorporează idealurile specifice împlinirii destinului istoric al acelei naţiuni.

Deci, axiologic, o ideologie politică îşi sprijină criteriile fundamentale pe valorile ei naţionale. În consecinţă, orice ideologie care capătă formă în măsura în care reprezintă viziunea unei lumi şi a unei vieţi (**Weltanschauung**) îşi are rădăcinile în lumea profundă a subconştientului etnic din care decurg categoriile existenţiale şi structurile specifice ale unui popor.

Ideologia legionară este constituită din trei principii fundamentale:

- prioritatea spirituală
- ontologia naţională
- axiologia morală.

În lumina şi pe baza acestor principii, Mişcarea Legionară înţelege să reaşeze existenţa societăţii româneşti. Adică să fie mai mult decât o societate; să fie o **comunitate morală.** În acest sens, ideologia legionară pleacă de la existenţa, în trecutul istoric, a anumitor forme de viaţă socială specifice poporului român. Mişcarea Legionară tinde să reînvie spiritul acestor comunităţi foarte vechi, în sânul cărora poporul român poate să se regăsească printr-o integrare totală, în spiritul obiceiurilor, tradiţiilor şi credinţei sale.

Legionarismul respectă înainte de orice tradiţiile, adică **memoria colectivă** a valorilor definitorii specifice, în vreme ce revoluţia urmăreşte şi încearcă să împlinească eliminarea tuturor elementelor nocive împrumutate şi care alterează şi pun frâu procesului de desfăşurare şi de împlinire a unui destin autentic românesc. Este vorba de o revoluţie spirituală care poate facilita naşterea unui alt om, purtător în structura lui a elementelor ce compun specificul naţional.

Omul nou legionar este chemat să reactualizeze şi să revigoreze vechea formă şi să elimine tendinţele deviate care au cotropit comunitatea vieţii, plină de etică şi de morală, de credinţă şi de respect uman, a satelor româneşti. Aceasta este structura spirituală şi morală a satului, care a depăşit vicisitudinile istoriei şi a păstrat comunitatea de destin a întregului popor.

Sociologul Traian Brăileanu a analizat în profunzime caracteristicile acestei comunităţi morale şi explicaţiile sale ştiinţifice sunt mai pătrunzătoare decât acelea ale lui Ferdinand Tönnies, care a stabilit deja o diferenţă primară între "societate" şi "comunitate".

Traian Brăileanu a aderat de la început la Mişcarea Legionară, devenind unul dintre doctrinarii reprezentativi ai concepţiei sale, alături de Vasile Băncilă (filosof al istoriei), Traian Herseni şi Ernest Bernea (sociologi) şi Nae Ionescu (metafizician).

Toţi aceşti reprezentanţi ai noii viziuni au contribuit sensibil la explicarea conceptelor şi valorilor legionare, definindu-le şi integrându-le în magma culturii româneşti. În acest timp, Brăileanu a formulat, în termenii şi perspectivele unei sociologii umane, adevărata doctrină a edificării unei comunităţi româneşti.

Cartea sa fundamentală este "Teoria comunităţii omeneşti" (Bucureşti, 1940), în care obiectul de studiu al sociologiei este exprimat în explicarea procesului de naştere şi de dezvoltare a spiritualităţii în cadrul societăţilor omeneşti. În cealaltă carte, "Sociologia şi arta guvernării" (Cernăuţi, 1937), Brăileanu relevă caracteristicile formelor gregare specific româneşti, aşa cum sunt ele delimitate în decursul istoriei.

În celelalte două studii publicate în "Statul şi comunitatea morală" (Cernăuţi, Ed. Însemnări sociologice, 1937), este rezumată doctrina sa asupra "comunităţii morale".

Această doctrină este expresia unei viziuni legionare a vieţii în societate. Traian Brăileanu, aşa cum a afirmat întotdeauna Corneliu Codreanu, dă în această lucrare o expresie sociologică şi ştiinţifică poziţiei legionare asupra constituirii formelor sociale viitoare ale poporului român. El transpune pe plan sociologic, la cel mai înalt nivel, principiile, valorile şi felul legionar de a judeca, într-un sistem coerent de incontestabile perspective ştiinţifice. Pătrunzând până în stratul de unde ţâşnesc izvoarele vieţii intelectuale, cercetează factorii care, adunându-se, constituie grupele cu existenţă socială şi istorică. Dacă sociologia este preocupată să explice "naşterea şi dezvoltarea societăţii umane", atunci – afirmă sociologul Brăileanu – :

> "**Dragostea este temelia comunităţii morale**, este izvorul inspiraţiei poetice, dă forţă eroilor, înalţă umanitatea la înălţimile de nebănuit ale progresului şi civilizaţiei. Această "dragoste" se arată sub formele cele mai variate: **dragoste** între bărbat şi femeie, **dragoste** a părinţilor faţă de copii, **dragoste** a acestora faţă de părinţi, între aceia de aceeaşi categorie, între aceia de aceeaşi credinţă, **dragoste** de patrie, pentru umanitate, pentru întreaga natură şi, în sfârşit, faţă de Dumnezeu, sublimul sentiment la care omul a ajuns singur, şi care constituie zestrea sa exclusivă între toate fiinţele de pe pământ." (p. 12)

Cei doi termeni, **sociologie** şi **dragoste,** fiind înţeleşi în această manieră amplă, toate fenomenele care le înconjoară şi le constituie dobândesc de asemenea semnificaţii particulare. Astfel, "(...) cuvântul «familie» dobândeşte o semnificaţie total diferită decât în biologie. Ea devine unitatea socială în care are loc transformarea instinctelor în sentimente, unde legătura inconştientă devine simpatie delicată şi respectuoasă faţă de persoana celuilalt. Familia, astfel înţeleasă, devine **comunitate morală**, având forţa de a creşte de la unitatea cea mai mică, reprezentată de cuplul biologic, până la întreaga umanitate." (p. 13)

***

Statul, la rândul său, este o comunitate bazată pe alte principii de organizare. În general, principiul de organizare politică al statului este **dominarea individului prin forţă**. Totuşi, dacă pătrundem în inima lucrurilor, constatăm că nu există o poziţie contradictorie între "comunitatea morală" şi "stat" (comunitatea politică).

Experimentarea acestor fenomene ne arată că "politica nu este identică cu morala. Dar, de asemenea, ea ne arată că politica ce nu ţine seama de morală este o politică proastă" (p. 16). Pornind de la acest fapt, Traian Brăileanu crede – la fel ca întreaga lume legionară – că un stat veritabil sau ideal n-ar putea căpăta niciodată formă dacă n-ar ajunge la o "coincidenţă perfectă între ordinea morală şi ordinea politică" (p. 20).

Vorbind direct despre fenomenul legionar, Brăileanu demonstrează că această lume nouă se străduieşte să creeze comunităţile

ÎN CONCEPŢIA LEGIONARĂ

morale ale familiei (celula primordială), trecând prin toate speciile de asociaţii şi instituţii, până la ordinea politică a statului. Căci, după doctrina Mişcării, "(...) morala este ansamblul normelor de conduită impuse fiecărui individ **de către conştiinţa sa**, şi care dau naştere comunităţii umane denumită «comunitatea morală»" (p. 16).

Aportul creştinismului în gândirea legionară este totdeauna pus în valoare cu pertinenţă: "Morala creştină arată (în teorie şi în practică) că dragostea este primul principiu care permite lărgirea unei comunităţi morale dincolo de limitele familiei, mergând până la umanitate în întregimea ei" (p. 32).

În toată opera sa, Corneliu Codreanu, fondatorul inspirat al Mişcării Legionare, şi-a afirmat concepţia în raport cu forma vieţii sociale pe care o preconiza în revoluţia spirituală a societăţii. Acelaşi lucru a fost făcut de către toţi reprezentanţii de la începutul Mişcării Legionare, precum Ion Moţa, Ion Banea, Vasile Marin, Victor Puiu Gârcineanu, ca şi aceia care, actualmente, urmează aceeaşi doctrină.

Traian Brăileanu, la rândul său, n-a făcut decât să stabilească fundamentele sociologice şi metafizice ale orientării legionare în ceea ce priveşte comunitatea vieţii româneşti. Ştiinţific, el a formulat poziţia noii doctrine – pur românească – în privinţa concepţiei "comunităţii morale", toate acestea fiind în spiritul, tradiţia şi mentalitatea vieţii în comun a Românilor. Viaţa satelor româneşti a fost – timp de mai mult de două milenii – o viaţă a comunităţii morale, o asociere de eforturi pentru a se realiza în istorie, datorată comuniunii spirituale şi conştiinţei unicităţii sale naţionale (sânge, trecut, legi comune şi credinţă în Dumnezeu).

***

Istoricul P. P. Panaitescu, un alt doctrinar al Mişcării Legionare, care – deşi a rămas în "exilul interior" al României, sub dominaţia regimului comunist – niciodată nu şi-a alterat poziţia ideologică fundamentală, nici viziunea istorică românească, explicând caracteristicile ei de pe o poziţie în întregime contrară interpretărilor marxiste, scrie: "Comunităţile ţărăneşti erau uniuni gentilice, numele lor fiind acela al **gintei**, nu acela al pământului. Pentru ca un străin să poată intra în rândurile acelora care au dreptul de a utiliza pământul satului, era indispensabilă o ceremonie de înfrăţire, "înfrăţirea de sânge" sau "frăţia de cruce". ("Introducere la istoria culturii româneşti", Bucureşti, 1969, p. 157)

Mai mult, fiecare sat avea judecătorul lui (**judex**), care împărţea dreptatea şi păstra în acelaşi timp coeziunea spirituală a vieţii locale.

Cu apariţia burgheziei în societatea românească, viaţa satelor a început să se destrame, comunitatea morală devenind din ce în ce mai mult o "comunitate de interese politice". Concepţia burgheză a introdus valori sociale, politice şi morale care îndrumau viaţa societăţii româneşti în direcţii care alterau identitatea etnică şi spirituală a naţiunii. Nici chiar Mişcarea "Ţărănistă" (care s-ar fi putut traduce printr-un cuvânt barbar, "peizănărie"), specifică Partidului Naţional-Ţărănesc, care urmărea crearea unui "stat ţărănesc", un fel de replică reacţionară împotriva "liberalismului burghez", n-a fost în stare să aducă formule sau soluţii valabile pentru a constitui o adevărată comunitate românească. "Statul ţărănesc" viza mai curând aspectele şi viziunea economică a poporului, fără să afirme primatul spiritual care constituie una dintre premisele vieţii istorice a poporului român.

Mişcarea Legionară a respins de la început valorile burgheziei liberale şi ale "peizănăriei" politice, pentru că aceste două concepţii facilitau creşterea luptelor de clasă. Ele provocau diferenţieri incompatibile cu doctrina legionară, bazată pe dragoste şi fraternitate.

Liberalismul pleacă, în enunţarea concepţiei sale despre viitor, de la doi factori fundamentali:

1. Revalorizarea principiilor permanente ale vieţii româneşti, verificate de istorie, întemeiate şi ordonate pe valori morale;

2. Revizuirea concepţiilor sociale şi politice, moşteniri ale Revoluţiei Franceze, care permit rezolvarea antinomiei capitale între libertatea individuală şi determinismul social.

În cadrul ideologiei legionare, precizează Traian Brăileanu, societatea este o condiţie pentru libertatea individuală dar, în acelaşi timp, libertatea indivizilor este o condiţie absolută pentru împlinirea comunităţii. Fiind sociolog şi legionar, el se ridică împotriva manierei prin care secolul al XIX-lea înţelegea să realizeze emanciparea individului. Filosofia socială a acestui secol făcea din autonomia individului scopul suprem al aspiraţiilor omeneşti. Conştiinţa subiectivă era considerată, urmând linia lui Descartes, ca fiind cheia care rezolvă toate problemele umanităţii. Această cale teoretică a ajuns practic la atomizarea vieţii sociale şi la anarhie. El preciza într-una dintre lucrările sale:

> "Pentru noi, de asemenea, libertatea şi autonomia individului este un fapt care nu poate fi negat în teorie şi la care nu se poate renunţa. Totuşi, urmând drumul prin care omul ajunge la libertatea sa, vom putea descoperi punctul unde începe o eroare a lui. În această descoperire, Platon este acela care ne ajută. **Dialectica** lui deschide individului calea spre libertate, dar libertatea devine o valoare, un bun inapreciabil, unic în cazul în care rămâne pătrunsă, adică fără încetare iluminată şi reîncălzită de principiul care a zămislit-o, şi care este **dragostea**, Erosul. Justiţia care se găseşte la baza **Republicii** lui Platon este fără forţă, dacă ea nu este fructul unei comuniuni spirituale cu cetăţeanul, fruct al simpatiei şi al dragostei din care se naşte familia şi apoi **cetatea**.
>
> În acelaşi timp, adevărul pe care Platon l-a atins prin calea aspră a filosofiei, Iisus Hristos ni l-a dezvăluit direct, prin deşteptarea sufletului nostru şi prin deschiderea lui către dragoste şi caritate.
>
> Timpurile noi ale secolului XX vor permite, cred, întoarcerea la o filosofie socială bazată pe principiile moralei creştine, după ce omenirea şi-a plătit prin atâtea suferinţe rătăcirile anumitor teorii sociale care acordaseră ştiinţelor exacte o încredere nelimitată pentru direcţia şi destinul lor." ("Teoria comunităţii omeneşti", Ed. Cugetarea, ed. a II-a, 1941, p. 157)

Această poziţie a lui Traian Brăileanu nu este decât desfăşurarea sociologică a vederilor lui Corneliu Codreanu. Acesta a imaginat şi a pus în practică premisele şi etapele creşterii unui alt om, care poate consolida comunităţile morale în viaţa naţiunii româneşti.

În chipul acesta, tineretul şcolar al liceelor era încadrat în "Frăţiile de Cruce", cărora le corespundeau creaţii foarte vechi ale poporului român. În aceste organizaţii cu bază morală şi etică se ofereau tinerilor **legi de viaţă** riguroase pentru formarea personalităţii lor. Se pregătea deci o elită viitoare pe bază morală şi profund spirituală.

Acesta era primul pas educativ al tinereţii legionare. Urma apoi Cuibul, în care se continua acest proces de transformare interioară, dar accentuând spiritul comunitar şi legăturile de înţelegere reciprocă bazate pe spiritualitate şi elevarea etică.

Scopul era cu totul ieşit din comun. Se urmărea aici crearea unei vieţi noi, în mijlocul căreia se putea naşte o elită conducătoare, sprijinită pe două calităţi: **capacitatea efectivă de creaţie** şi **responsabilitatea morală**.

***

O altă treaptă de urcat în această continuă ascensiune a educaţiei legionare erau "taberele de muncă". În aceste tabere, adevărate organisme ale vieţii comunitare în spirit nou şi tradiţie ancestrală, se reconciliau toate categoriile sociale într-o comuniune de sentimente şi aspiraţii. Ţărani, muncitori, profesori, preoţi, avocaţi, medici, ingineri, studenţi... tineri, mai vârstnici, bătrâni... băieţi şi fete... toţi luau parte la **un efort comun cu acelaşi entuziasm.**

În aceste tabere de muncă voluntară erau executate lucrări sociale şi de interes general; dar mai ales se realiza o apropiere între oameni veniţi din toate colţurile ţării şi din toate straturile sociale. Supuşi legilor taberei, trăind şi muncind ca fraţi, cântând şi rugându-se împreună, aceşti voluntari ai vieţii disciplinate şi ai fraternizării în dragoste îşi făureau o nouă existenţă, atât spirituală cât şi socială.

Astfel, Mişcarea Legionară a înţeles întotdeauna să modifice mentalitatea omenească şi să orienteze societatea către pace şi respectul omului. După doctrina sa, calamităţile care răvăşesc omenirea şi o duc către pierzanie nu au alte remedii decât ziua în care vor domina în lume aceste norme de conduită superioară, care constituie fundamentul comunităţilor morale. Experienţa legionară arată că această sarcină, deşi extrem de dificilă şi aspră, nu este imposibilă.

Ion HALMAGHI

MIŞCAREA LEGIONARĂ ŞI BISERICA

Sunt câteva biserici în jurul cărora s-a dezvoltat Mişcarea Legionară. Ele au fost loc de pornire la luptă sau loc de refugiu al sufletelor noastre în ceasuri grele. Îndemn sau adăpost, întotdeauna am simţit binecuvântarea lor. Căpitanul enumeră: Schitul Rarău, Mănăstirea Văcăreşti, Mănăstirile Neamţ, Văratec şi Agapia. Nu altfel s-au petrecut lucrurile în timpul confruntărilor cu Securitatea, după cel de-al doilea război mondial. Câteva biserici, câteva mănăstiri au continuat să fie loc de refugiu, oaze duhovniceşti pentru alinarea durerilor, împrospătarea năzuinţelor şi uşurarea poverilor de tot felul ale luptătorilor din rezistenţa anticomunistă. Printre ele, la loc de mare cinste, Mănăstirea Sâmbăta de Sus, ctitorie brâncovenească, vegheată ani mulţi de rugăciunile şi fapta creştinească a părintelui Arsenie Boca. După 1989, prin osteneala unora dintre supravieţuitorii îndelungatei prigoane, în preajma mănăstirii a fost înălţat un monument, o impunătoare cruce de piatră, în amintirea luptătorilor din Munţii Făgăraşului, azi loc de pioasă pomenire a celor căzuţi în lupte, a celor morţi prin temniţe şi lagăre de detenţie, şi de pelerinaj pentru cei încă vii. O asemenea slujbă de pomenire s-a oficiat şi în 1997, duminică, 20 iulie. Revista "Puncte cardinale" nr. 8/80, august 1997, sub semnătura domnului Nicolae Pop (necunoscut mie), consemnează evenimentul cu toată cuviinţa, într-un articol-reportaj intitulat "Păcatul nerostirii adevărului". De ce o asemenea denominaţie? Pentru că – scrie reporterul – "cu o prudenţă de neînţeles, feţele bisericeşti au evitat să spună limpede, celor de faţă, cu greutatea autorităţii pe care le-o conferă harul, cine au fost cei pomeniţi, împotriva cui au luptat, în ce împrejurări şi-au pierdut viaţa, dar mai ales au evitat să spună că lupta lor a fost dreaptă, închinată lui Dumnezeu, Neamului şi Ţării". Au evitat să rostească răspicat, cu tărie, cu curaj şi fără menajamente, adevărul că luptătorii din Munţii Făgăraşului, pentru care s-a ridicat crucea, spre a le cinsti memoria, au fost în covârşitoarea lor majoritate membri ai Mişcării Legionare sau simpatizanţi ai acesteia. Nu e singura nedumerire a domnului N. Pop, singurul motiv de îndurerare. Din lipsă de spaţiu, peste celelalte trec, nu fără a aminti însă un lucru. În chiar zilele acestea Biserica Ortodoxă Română e supusă unor vehemente contestări din partea presei. Mă gândesc, vai, cât de util i-ar fi putut fi, în acest război de uzură, adevărul cu privire la Mişcarea Legionară, adevărul cel ocultat.

În aceeaşi publicaţie, nr. 90, septembrie – octombrie 1997, Părintele Arhimandrit Teofil Părăianu, considerând relatările domnului N. Pop "defăimătoare", pentru "mănăstirea noastră, Mănăstirea Brâncoveanu, de la Sâmbăta de Sus", cere, ca drept la replică, să-i fie publicat "Cuvântul ţinut cu prilejul parastasului spre pomenirea foştilor deţinuţi politici şi a celor care au căzut în munţi, ca luptători împotriva comunismului ateu, trecuţi la cele veşnice" (20 iulie 1997), ceea ce redacţia revistei "Puncte cardinale" şi face. Ei bine, citind şi recitind acest "Cuvânt", comparându-l apoi cu afirmaţiile domnului N. Pop, am ajuns la concluzia că domnia sa nu numai că nu "defăimează", ci menajează pe cel ce l-a rostit. Intenţiile mele nu sunt însă de a arbitra un conflict de idei iscat între doi oameni. Nu-mi arog un asemenea drept. Unele dintre afirmaţiile Părintelui Arhimandrit Teofil Părăianu transcend însă limitele unui simplu conflict de idei şi se vor a fi acuzaţii ale Bisericii Ortodoxe Române, aduse nu doar unor oameni anume, ci aduse Mişcării Legionare ca întreg, în termeni asemănători celor utilizaţi de activiştii Partidului Comunist, de-a lungul a mai bine de patru decenii.

***

Mai întâi, o constatare de ordin general. Structura întregului discurs e una ambiguă, insinuatoare: "Se vorbeşte despre ...", "Dumnezeu ştie ...", "Se spune ...", "Poate că ..." ş.a.m.d. Gândul nu e rostit în mod răspicat, afirmaţiile nu sunt argumentate. Contradicţiile nu lipsesc nici ele. În continuare, câteva consideraţii, plecând de la text.

"Se vorbeşte despre oameni care au luptat cu arma în mână, în munţi. Poate au avut şi arme, dar nu ştiu de câte ori le-au putut întrebuinţa şi le-au întrebuinţat de fapt. Poate nu le-au întrebuinţat niciodată. Dumnezeu ştie." Dumnezeu ştie într-adevăr. Ştiu însă şi oamenii, şi nu puţini, şi sunt gata să depună mărturie, ştiu familiile care încă îşi mai plâng morţii, ştiu cei care au semnat certificatele de deces, cei care le-au săpat gropile, pe scurt, ştiu cei ce doresc să ştie şi nu ştiu cei ce nu vor să ştie. Pentru ce această relativizare care pune sub semnul incertitudinii nu doar existenţa rezistenţei armate anticomuniste ci, mai cu deosebire, semnificaţia acestei rezistenţe? "Cum e cu ţara visurilor noastre? Am avut vreun vis pentru ţară? Ce am făcut când am putut să facem ceva? (Înţeleg, înainte de a intra în închisoare – n.n.). Ce am salvat din ceea ce poate fi salvat? (Înţeleg, după ce am ieşit din închisoare – n.n.). Cu ce am contribuit ca ţara aceasta să fie tămâie şi cer?" Mulţimea întrebărilor lăsate fără răspuns dezvăluie părerea clară a Părintelui Arhimandrit: Cu nimic! Şi, ca să nu fie nici un dubiu în ceea ce priveşte sensul, iată încă o suită de alte asemenea discutabile afirmaţii: "Se spune că au venit cei care nu a trebuit să vină, dar care, pentru păcatele noastre au venit şi ne-au dezorientat şi ne-au derutat." Spusa aceasta, cu oarecare îngăduinţă, în sine adevărată, e amendată şi ea: "Poate că au dreptate cei care spun lucrul acesta, numai că nu numai în ţara noastră nu mai este destulă tămâie, nu numai în ţara noastră nu mai este destul gând la cer, ci şi în Occident, unde nu i-a stingherit nimeni din calea legăturii cu Dumnezeu". Ce relaţie se vrea a fi stabilită între starea morală a Occidentului şi starea morală de la noi, nu ştiu. Exprimarea, oricum, e confuză. Simt, în schimb, că se vrea cu orice preţ minimalizarea semnificaţiilor legate de rezistenţa anticomunistă. Camarazii noştri "au murit degeaba", pentru că "ţara în care ne găsim noi acum, liberă, aşa cum este liberă, este totuşi întunecată şi umbrită de atâtea răutăţi care n-ar trebui să fie".

***

Sintetizând, îngăduită fie-mi o primă întrebare şi o primă încercare de răspuns. Rezistenţa anticomunistă, în general, rezistenţa anticomunistă armată, îndeosebi, e justificată sau nu, a avut sau nu a avut un sens, merită sau nu recunoştinţa noastră? Răspund, cu toată hotărârea, Da! Chiar dacă socotim ocuparea ţării noastre drept pedeapsă dumnezeiască pentru păcatele săvârşite, rezistenţa anticomunistă rămâne expresia unică a îndeplinirii unei porunci, în acelaşi timp istorică şi divină. Create de Dumnezeu fiind, neamurile, ca şi inşii de altfel, au obligaţia să-şi apere viaţa şi patrimoniul. A nu o face înseamnă, în perspectivă istorică, dezonoare, iar în perspectivă eternă, sinucidere, or, sinuciderea e un păcat capital. Faptul că duşmanul efectiv nu a fost învins atunci e irelevant. El a fost învins moral prin suferinţa şi jertfa luptătorilor. Lupta lor dezinteresată, suferinţa lor asumată, jertfa propriilor vieţi nu pot fi fără sens, după cum nu au fost fără sens jertfele creştinilor martirizaţi. Biserica a triumfat prin ele. La fel se va petrece şi cu neamurile, al căror sens final nu este viaţa, ci Învierea.

"Pentru noi – spune mai departe Părintele Arhimandrit – cei care sunt pomeniţi astăzi reprezintă o idee, o realitate care nu ne atinge, sunt o realitate care e cumva departe de noi." Pentru Prea Cucernicia Sa lucrurile poate că stau aşa. Pentru camarazii celor care nu mai sunt, în nici un caz. Morţii nu sunt abstracţiuni şi nici realităţi care nu ne ating, dimpotrivă, morţii ne sunt aproape, păşesc în rând cu noi, mijlocesc pentru noi şi ne apără, chiar dacă îşi au şi ei păcatele lor. Nu am eu calitatea să-i judec. Părintele, în schimb, se socoteşte îndreptăţit să o facă şi o face insinuând, adică fără să-şi asume responsabilitatea demersului, ceea ce mi se pare grav. E pusă sub semnul întrebării până şi ancorarea luptătorilor din rezistenţă în tradiţia României de odinioară: "Cât sunt ei de români şi de creştini?" şi iarăşi, ca să nu existe nici un dubiu cu privire la adevărata semnificaţie a acestor interogaţii, Părintele Arhimandrit pune punctul pe "i": "Au fost mulţi dintre cei la care se gândesc unii cu admiraţie (evident, Părintele nu e printre ei – n.n.) care au avut ca deviză – nu că au zis ei aşa, dar aşa s-au comportat, ca şi cum ar fi zis şi cu cuvântul – că, în numele lui Dumnezeu, cutare şi cutare nu mai trebuie să trăiască".

Cu prilejul unei comemorări, aşadar, cu prilejul unui parastas, Părintele Arhimandrit Teofil Părăianu consideră potrivit să pună în discuţie o problemă gravă, o problemă esenţială, o problemă controversată şi mult mediatizată de adversarii Mişcării Legionare şi, implicit, ai acelora pentru care s-a adunat asistenţa şi s-au săvârşit rugăciunile: problema incompatibilităţii dintre credinţa mărturisită şi faptele savârşite, problema asasinatelor în viaţa Mişcării Legionare. E drept, nu o face în mod explicit, nu o face în detaliu, o face aluziv, îndeajuns de transparent totuşi.

E greu de răspuns, în mod pertinent, unor învinuiri aluzive. Nedeterminarea, scoaterea evenimentelor din context, îngăduie perpetuarea şi chiar proliferarea prejudecăţilor şi infamiei, devenite clişee, pe de o parte, şi ridică dificultăţi considerabile în calea răspunsului onest, pe de alta. Pentru o instanţă judecătorească, rezolvarea unui singur caz dintr-o asemenea speţă presupune, uneori, ani de anchete şi dezbateri. Pentru o instanţă ce se vrea

morală pare să fie de ajuns o oră, o-zi, cel mult zece şi nici o dezbatere. Nevrând să cad într-o asemenea greşeală, nevrând să săvârşesc păcatul judecării după ureche, mă voi rezuma la enunţarea câtorva repere, urmând ca cititorul interesat, după o eventuală documentare prealabilă, să o facă singur.

1. De la înfiinţare şi până în prezent Mişcarea Legionară a fost supusă unui şir neîntrerupt de prigoane. Privită în această perspectivă, existenţa Mişcării Legionare are caracter de miracol, asemănător miracolului existenţei noastre naţionale.

2. Pe parcursul acestor neîntrerupte prigoane violenţele, asasinatele nu lipsesc. Se impun însă câteva precizări refuzate cu obstinaţie de adversari. Mişcarea Legionară şi le-a asumat ca fapte, nu ca doctrină. Aceste violenţe nu sunt rezultat al vreunei dogme, al vreunui program, nu sunt modalităţi de impunere a propriilor convingeri, nu sunt mijloace de cucerire a puterii politice, ci sunt reacţii ale disperării la care, oameni fiind, unii dintre legionari au ajuns, sunt răspuns violent la violenţele unui stat terorist, incomparabil mai numeroase si mai condamnabile. "Declarăm în faţa lui Dumnezeu şi a istoriei că violenţele noastre au fost totdeauna de apărare şi legitim răspuns. Iniţiativa ilegalităţilor şi a violenţelor revine în întregime inamicilor noştri". (Ionel Moţa) Au avut caracter revindicativ. Făptuitorii şi le-au asumat de bunăvoie, s-au predat, s-au supus judecăţii, le-au ispăşit. Atributul lor specific nu e oroarea, cum se afirmă tendenţios, ci e tragicul, un tragic profund, asemănător celui al grecilor antici, dar şi sublimat în credinţa creştină în Înviere şi în Judecata de Apoi.

Există, poate, în tragicul eroului legionar şi un început de primejdie, de rătăcire recunoscută ca atare. "De la Icoană şi Altar am pornit, apoi am rătăcit o bucată de vreme purtaţi de valurile omeneşti şi n-am ajuns la nici un mal, cu toată curăţenia impulsurilor noastre. Acum, cu sufletul greu, răzleţiţi, sfârtecaţi, ne strângem la adăpost, la singura căldură şi alinare, tărie şi reconfortare a noastră, readucătoare de puteri, la picioarele lui Iisus, în pragul orbitoarei străluciri a cerului, la Icoană." (Ionel Moţa) "...curăţenia impulsurilor noastre". Acest adevăr fundamental de la care s-ar fi cuvenit să purceadă "judecătorii de circumstanţă" ai Mişcării Legionare, ei, judecătorii încearcă să-l nege. Încearcă, întrucât constituie chezăşia dăinuirii morale şi revigorării reale a Mişcării. Încearcă, mă întreb cu ce şanse şi în temeiul căror principii? Admit că acei legionari care au recurs la asasinat, într-o circumstanţă sau alta, au greşit. Au greşit, dar şi-au ispăşit păcatul. Care este atunci temeiul extrapolării urmărilor acestor greşeli asupra întregii Mişcări Legionare din trecut, din prezent, din viitor? Cu ce drept sunt condamnat eu, legionarul prezumtiv de azi, pentru ce nu am săvârşit şi nici nu am de gând să săvârşesc vreodată? Nu sunt singurele întrebări ce se ridică, dar ...

***

Poziţia Părintelui Arhimandrit Teofil Părăianu nu e singulară. Ea se întâlneşte îndeajuns de frecvent la înalţii ierarhi, ca şi la intelectuali din afara Bisericii. Pe intelectuali încerc să-i înţeleg. Îi înţeleg şi pe ierarhi, câtă vreme vorbesc în nume propriu. Când condamnă însă în calitate de reprezentanţi ai Bisericii, nu-i înţeleg. "Cea mai patetică ironie a acelei primăveri 1938 – notează Mircea Eliade în "Memorii" – a fost că nimicirea singurei mişcări politice româneşti care lua în serios creştinismul şi Biserica a fost începută sub oblăduirea Patriarhului Miron", care nu numai că a patronat, în calitate de prim-ministru asasinate incalificabile, dar le-a şi binecuvântat de la înălţimea demnităţii sale eclesiastice, fie şi cu anticipare. "Un om în ale cărui vine nu curge nici un pic de sânge românesc vrea să dea foc ţării. Apoi mai bine să moară unul pentru popor, decât să piară poporul pentru unul". (Din cuvântarea către preoţii capitalei, veniţi să-i spună tradiţionalul "Hristos a înviat!" în ziua de Paşti a anului 1938. *Apud* Gh. Racoveanu) Sunt reiterate cuvintele Arhiereului Caiafa: "Expedit unum hominem mori pro populo" (Ioan 18, 14) şi, ca şi în Evanghelie şi în Creştinismul primar, acel "unu" condamnat la moarte şi executat a devenit mii şi zeci de mii, milioane. Tâlcul acestei deveniri, înalţi ierarhi, nu vă spune nimic? "Rareori în istoria creştinismului modern – scrie acelaşi Mircea Eliade – au fost răsplătite cu mai mult sânge posturile, rugăciunile şi credinţa oarbă în atotputernicia lui Dumnezeu. Şi, mai târziu, când tragedia se consumase, unul din lucrurile care mă fascinau mai mult era să descopăr aceeaşi credinţă neclintită la puţinii supravieţuitori ai măcelului". Mă întreb ce amploare ar fi avut fascinaţia aceasta, dacă Mircea Eliade ar fi cunoscut şi avut în vedere şi rezistenţa anticomunistă de după anul 1945?!

Viorel GHEORGHIŢĂ

NOUA EUROPĂ

Nu ştim cum să începem a găsi cuvinte pentru a traduce ceea ce nu este de tradus, ci mai degrabă a ne pune pe gânduri, a ne întreba dacă nu cumva această lume alunecă pe o pantă care-i pune în pericol existenţa ei însăşi.

Faţă de ceea ce natura, Dumnezeu, a stabilit de la crearea universului, iată că asistăm azi la o răsturnare de valori de armonie socială: negarea familiei, a legilor ei de procreaţie.

Străzile Parisului capătă aspect de chermeză. Trei sute de mii de manifestanţi neobişnuiţi până acum – s-ar crede pentru o cauză în folosul umanităţii.

Nu! Nimic din aceste opere de caritate demne de reţinut, care să antreneze atâta lume, într-un elan de într-ajutorare a aproapelui.

Ceva rar, puţin cunoscut pe la noi, sau, poate, decenţa – încă vie în ţara noastră – evită să-i facă publicitate.

Este vorba de o categorie a societăţii moderne, denumită homosexualitate sau, mai popular, pederastie, o împreunare a două persoane de acelaşi sex, până la a forma un cuplu, un mod de asociere cu pretenţii de "familie".

Că s-au adunat atât de mulţi, nimic şocant într-un regim de libertate, unde fiecare îşi poate desăvârşi intenţiile în voie. Dar ei pretind recunoaşterea oficială a acestui mod de concubinaj, un statut de clasă socială cu toate drepturile aferente unui cuplu normal constituit: dreptul la căsătorie, de a înfia copii, a-i creşte şi educa după concepţiile lor.

Şi pentru a da un caracter oficial acestei agitaţii, ministrul mediului înconjurător, dna Dominique Voynet, recent numită într-un guvern de stânga, a girat cu prezenţa ei "justeţea" revendicărilor.

Asistăm astfel la defilarea carelor înflorite, de o amploare şi atracţie rar întâlnite, cu noile cupluri masculine deghizate – unul în femeie, iar consortul în costum normal. Din partea feminină – pentru că au fost reprezentate şi cupluri formate din două femei – una este deghizată în bărbat, iar cealaltă îşi păstrează costumul de femeie.

Dacă totul s-ar fi rezumat la o simplă defilare în masă, fără urmări nefaste, cine ar fi putut reproşa acestor veseli parteneri vreo încălcare a legii?

Însă un alt aspect mult mai grav – în afară de sfidarea moralei şi a decenţei – pe care oficialităţile, garante prin însăşi prezenţa unui ministru la această caricatură, par a-l ignora este transmiterea, prin astfel de moravuri, a celei mai oribile boli, SIDA, care – recunoscut este – s-a transmis şi continuă a fi transmisă de la om la om, făcând milioane de victime, mai ales de către aceşti practicieni ai homosexualităţii, care, în plus, îşi mai cer şi recunoaşterea ca o clasă socială ca toate celelalte, profitând de toate drepturile unui cuplu normal constituit în familie.

Un alt aspect priveşte educaţia copiilor care, eventual, ar putea fi încredinţaţi, prin lege, acestor noi "familii". Cine oare ar putea garanta că aceşti copii fără apărare nu vor deveni, într-o zi, o jucărie în mâna acestor perverşi?

Sumbru viitor al societăţii de mâine, formată din infirmităţi fizice şi morale!

Nu ne-am fi sesizat de acest fenomen dacă, abia ieşiţi dintr-o altă boală – ale cărei sechele continuăm şi azi să le îndurăm – care a semănat milioane de morţi, comunismul, batem – şi este normal – la poarta Uniunii Europene pentru a fi şi noi integraţi într-o Europă liberă, care să ne pună la adăpost de influenţa nefastă a vecinului nostru din Răsărit.

Ca în orice întreprindere, înainte de a investi, atât capital bancar cât şi uman, se cere ca anumite precauţii să fie luate în seamă. Să facem o triere prin eliminarea unor articole de consum care nu ar fi strict necesare, ci mai degrabă nefaste pentru poporul nostru.

Să dorim responsabililor de azi ai destinului acestui Neam înţelepciune în a alege tot ceea ce este bun pentru noi şi a elimina ce este nociv.

Noua Europă nu este neapărat şi Europa anomaliilor, ignorând morala şi credinţa creştină – ghidul spiritual al individului în momente de grele încercări. Aceste valori trebuie să stea la baza acestui vechi continent în evoluţia lui.

Faţă cu aceste agitaţii bolnăvicioase, am încercat totuşi o bucurie, atunci când unul dintre delegaţii acestei perversiuni a acuzat România că a rămas retrogradă, manifestând reticenţă şi chiar ostilitate noului curent.

Filon VERCA

OMUL NOU
CONCEPT CREŞTIN FUNDAMENTAL

Pentru o parte din intelectualitatea ţării noastre, conceptul de "om nou" a constituit subiect de ironie şi, aproape întotdeauna, pretext de denigrare, sugerându-se că prin acest concept ar exista o similitudine între doctrina legionară şi ideologia comunistă.

Această atitudine avea la bază o totală ignoranţă în ceea ce priveşte învăţătura tradiţională a Bisericii şi – fără nici o îndoială – o masivă doză de rea-credinţă. Faptul că duşmanii Creştinismului au preluat o serie de idei specific creştine şi le-au folosit, revendicând paternitatea lor, nu constituie o noutate decât pentru cei neinformaţi. Se ştie, din istorie, că iacobinii din 1789 au folosit conceptul de "libertate" pentru a instaura, în realitate, un regim cunoscut sub numele de "Marea teroare". În mâinile celor fără Dumnezeu, orice idee nobilă are destinul tragic de a deveni contrariul ei. Revoluţia bolşevică a reeditat şi generalizat această fraudă morală. Deturnarea diabolică a sensurilor unor noţiuni şi idei a fost descrisă elocvent de Orwel în cartea sa "1984", în care deconspiră marea înşelătorie ideologică a sistemului totalitar bolşevic. Faptul că bolşevicii au parodiat conceptul de "om nou", compromiţându-l, nu schimbă cu nimic nici originea lui creştină şi nici valoarea şi valabilitatea lui.

Conceptul de "om nou" este un concept creştin fundamental. În cele ce urmează, vom încerca să dovedim acest adevăr cu texte din Sfânta Scriptură şi din scrierile Sfinţilor Părinţi. La temelia conceptului creştin de "om nou" stă cuvântul Mântuitorului: "De nu se va naşte cineva de sus, nu va putea să vadă împărăţia lui Dumnezeu" (Ioan 3, 3). Această naştere din nou – naşterea spirituală – se referă, în primul rând, la Taina Sfântului Botez şi, în continuare, la prefacerea spirituală permanentă pe care trebuie să o realizeze creştinul pentru a deveni apt de a se uni cu Dumnezeu. Încă din Vechiul Testament se exprimă această aspiraţie spre înnoire şi prefacere interioară: "Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule, şi duh drept **înnoieşte** întru cele dinăuntru ale mele" (Psalm 50, 11). Există chiar o promisiune divină în acest sens: "Vă voi da vouă **inimă nouă** şi **duh nou**" (Iezechiel 36, 26). Epistolele Sfinţilor Apostoli abundă în astfel de texte. Sfântul Apostol Pavel este primul care exprimă direct conceptul de "om nou" şi îl fundamentează teologic: "Să vă dezbrăcaţi, faţă cu vieţuirea voastră de mai înainte, de **omul cel vechi**, care se strică prin poftele amăgitoare şi **să vă înnoiţi** în duhul cugetului vostru, îmbrăcându-vă în OMUL CEL NOU, care este făcut după chipul lui Dumnezeu, în dreptatea şi în sfinţenia adevărului" (Efeseni 4, 22-24). Ideea necesităţii ca un creştin să devină "om nou", renăscut la "viaţă nouă", se repetă aproape în toate epistolele pauline. "V-aţi dezbrăcat de **omul cel vechi**, dimpreună cu faptele lui, şi v-aţi îmbrăcat cu CEL NOU, care **se înnoieşte**, spre deplină cunoştinţă, după chipul Celui Ce l-a zidit" (Coloseni 3, 9-10). "Deci, dacă este cineva în Hristos, este FĂPTURĂ NOUĂ (II Corinteni 5, 17). "Că în Hristos Iisus nici tăierea împrejur nu este ceva, nici netăierea împrejur, ci FĂPTURA CEA NOUĂ" (Galateni 6,15). "Precum Hristos a înviat din morţi, prin slava Tatălui, aşa să umblaţi şi voi întru **înnoirea vieţii**" (Romani 6, 4). "Şi să nu vă potriviţi cu acest veac, ci să vă schimbaţi prin **înnoirea minţii** " (Romani 12, 2).

Această înnoire a omului face parte dintr-un plan divin de înnoire a întregii creaţii, plan descoperit în viziunea din Apocalipsă: "Şi am văzut un **cer nou** şi un **pământ nou** (21, 2)... şi Cel Ce şedea pe tron a grăit: Iată, **noi le fac pe toate**" (21, 5).

Învăţătura apostolică despre "omul nou" a fost dezvoltată de Sfinţii Părinţi ai Bisericii, mai cu seamă în scrierile lor filocalice. Sfinţii Părinţi nu teoretizează despre "omul nou", ci ne prezintă, de fapt, propria lor experienţă duhovnicească. Literatura filocalică este pedagogia creştină în cel mai înalt sens al cuvântului. Sfinţii din calendarul Bisericii reprezintă galeria "oamenilor noi", realizaţi după viziunea paulină. Datoria creştinului de a deveni "om nou" decurge din constituţia lui de făptură creată "după chipul şi asemănarea" lui Dumnezeu (Facerea 1, 26). Sufletul nu este "chipul" lui Dumnezeu, ci "după" chipul lui Dumnezeu. Căci "chipul" Tatălui este Dumnezeu-Cuvântul. Sufletul omului este "după chipul" Cuvântului. Dogmatica ne învaţă că, în cadrul Sfintei Treimi, Fiul apare ca Arhetip veşnic al omului.

Toată viaţa creştinului de după împărtăşirea de Taina Sfântului Botez este o continuă tensiune interioară de a realiza "asemănarea" cu Dumnezeu. Sfinţii Părinţi exprimă acest lucru în diferite moduri. Metodiu de Olimp: "Sufletul are imprimat «chipul» cel neprihănit şi menirea de a ajunge la «asemănarea» cu Cel de Care a fost creat. Sufletul este raţional, nemuritor şi creat după chipul Fiului." Origen: "Binele suprem constă în **a dobândi asemănarea** cu Dumnezeu... Asemănarea cu Dumnezeu se realizează când se imprimă vieţii creştinului **trăsăturile vieţii lui Hristos**. Hristos S-a întrupat şi pentru ca noi să avem un model divin de viaţă... **Să ne schimbăm sufletul după chipul lui Hristos.**" Sfântul Atanasie cel Mare: "De aceea a venit Însuşi Cuvântul lui Dumnezeu, Care, în calitate de Chip al Tatălui, să poată rezidi pe omul cel după chipul Lui... Căci El S-a întrupat pentru ca noi **să fim îndumnezeiţi.**"

Din aceste texte patristice rezultă adevărul că demnitatea supremă a omului este conferită de faptul că sufletul este după chipul Tatălui şi destinul ultim al omului este existenţa veşnică în comuniune fericită cu Dumnezeu, comuniune la care se ajunge prin realizarea asemănării cu Hristos. Ieşind din comuniunea cu Dumnezeu, omul a ieşit din iubirea lui Dumnezeu, căzând în lanţurile robiei patimilor şi în întunericul lipsei de sens al unei astfel de existenţe.

Clement Alexandrinul: "Hristos este icoană desăvârşită şi trebuie să căutăm cu toată puterea ca sufletul nostru să se asemene cu El... **Scopul nostru este asemănarea cu Cuvântul**, atât cât ne este cu putinţă... O, toţi sunteţi chipuri ale lui Dumnezeu, dar nu toţi semănaţi cu Dumnezeu. Vreau să vă îndrept chipul ca să semănaţi cu originalul." Sfântul Isaac Sirul: "Învierea sufletului, de care vorbeşte Apostolul (Coloseni 3, 1), înseamnă **ieşirea din starea veche** şi ivirea OMULUI NOU, care nu are nimic din omul vechi... Nu poate omul cel vechi să pornească pe calea lui Hristos şi să ajungă la ţintă." Avva Filimon: "Iubeşte pe Dumnezeu, păzeşte chipul şi **îmbogăţeşte asemănarea**, strălucind de frumuseţea virtuţii." Calist şi Ignatie: "Când vei fi curăţit de patimi, chipul desfigurat se va înfrumuseţa din nou şi **va redobândi iarăşi asemănarea** cu Modelul şi se va face bun." Isaia Pustnicul: "Când va părăsi omul păcatele şi se va întoarce la Dumnezeu, pocăinţa sa îl va naşte a doua oară şi-l va face **cu totul nou**... Chiar şi timpul când se ajunge la purificarea de patimi se numeşte **veac nou**." Sfântul Ciprian: "OMUL NOU, renăscut şi redat lui Dumnezeu prin graţia Lui, spune în primul rând «Tată», fiindcă de acum a început să fie fiu" ("Despre rugăciunea domnească").

Este plină literatura patristică de asemenea formulări care fundamentează doctrina creştină a omului nou. Din cele prezentate mai sus s-a dovedit tuturor detractorilor, şi celor ignoranţi şi celor de rea-credinţă, că n-a trebuit să aştepte umanitatea naşterea lui Marx et Comp. ca să se ajungă la conceptul de "om nou", ci este clar ca lumina zilei că acest concept este specific şi fundamental creştin, iar prin filiaţie directă a intrat în terminologia legionară şi a fost folosit în sensul lui originar.

Spectacolul actual al lumii ce se pretinde creştină confirmă caracterul grav al alarmei date de Clement Alexandrinul, cu aproape două milenii în urmă, în legătură cu primejdia ce ameninţă destinul Bisericii, căci tot mai mulţi membri ai ei "poartă numai numele de creştin, dar nu vieţuiesc după învăţătura Cuvântului" şi sunt înclinaţi tot mai mult spre "apostazia de la Evanghelie şi trecerea la o viaţă păgânească" (Stromata a VII-a). Hedonismul lumii moderne şi adeziunea crescândă la noua religie – de sorginte satanică – a libertăţii totale, care justifică chiar şi săvârşirea păcatelor considerate de Biserică drept "strigătoare la cer", pun în pericol viitorul omului ca fiinţă morală. Acest stil de viaţă, care refuză cenzura morală, duce la ruperea omului de izvoarele harului şi la înstrăinarea sufletului de aspiraţia spre Dumnezeu. Abandonarea vieţii religioase nu este fără consecinţe pe planul vieţii sociale. Istoria neamurilor a demonstrat că poligonul de susţinere a vieţii morale este religia. Viaţa morală nu înfloreşte decât acolo unde îşi are rădăcinile într-o credinţă religioasă superioară. Marile epoci de creaţie şi eroism au avut la temelie credinţa. Istoria e voită de Dumnezeu ca un drum de înaintare a neamurilor spre El. Progresul în realizarea binelui este proporţional cu gradul de colaborare a omului cu harul divin.

Pe plan istoric, adevărata revoluţie este cea spirituală. Ea se realizează prin omul nou, care este într-o stare de permanentă capacitate de a realiza binele. Clement Alexandrinul confirmă că elementul primordial în viaţa unei comunităţi este omul nou: "Pentru omul desăvârşit dreptatea nu este un rezultat al consiliilor cetăţeneşti, nici al opreliştii legii, ci este o consecinţă a propriilor sale fapte, determinate de iubirea sa faţă de Dumnezeu." (Stromata a VI-a)

Conceptul creştin de "om nou" este de cea mai mare actualitate pentru lumea românească. Sufletul românesc, desfigurat de regimul totalitar bolşevic, are nevoie de o renaştere profundă. Numai Biserica poate fi sanatoriul moral în care se va vindeca sufletul românesc de tarele şi defectele contractate în deceniile de ateism şi degradare morală. Desigur, numai o Biserică purificată ea însăşi de maladiile pe care va trebui să le trateze va putea realiza această misiune naţională de importanţă maximă.

Este o iluzie – nu numai naivă, ci şi vinovată – a se crede că schimbarea spre care aspiră din adâncuri poporul român va fi rezultatul măsurilor politico-economice şi al dezbaterilor parlamentare. Numai lepădarea de sine şi biruinţa asupra celor trei căpetenii ale răului – iubirea de plăcere, iubirea de argint şi iubirea de slavă – vor putea schimba fundamental viaţa naţională. O nouă naţiune prin omul nou este imperativul momentului istoric actual. Nu există altă soluţie. Cei care fac abstracţie sau ridiculizează conceptul de "om nou" şi necesitatea lui în acest moment de răscruce sunt departe de orice credinţă şi educaţie creştină şi străini de viitorul neamului românesc.

Pr. Liviu BRÂNZAŞ

LAUDĂ BOZIEI

Jocul capricios al ideilor, ca expresie a cine ştie căror procese din subconştient, face ca nu o dată să simţim apărând "în faţă" date, chipuri, peisaje ori obiecte anodine sau evenimente care ne-au ocupat cândva câmpul conştiinţei şi pe care le uitasem sau le credeam uitate.

Universul detenţiei, oricât ar părea de rudimentar, de monoton, ca orice univers "închis", era totuşi compus dintr-o infinitate de piese mici, care se angrenau, realizau raporturi reciproce şi care dădeau ansamblului o coloratură pe care o cunosc bine numai foştii deţinuţi politici.

Orice problematizare făcută de către psihologi, moralişti sau sociologi, care nu au experimentat fenomenul recluziunii, rămâne – tocmai prin lipsa ei de "persoana I" – un efort prezumţios, oricât ar fi de ispititor.

Acolo se suferea mult, şi încă în chip destul de variat. Iadul are şi el etajele şi cotloanele lui, aşa cum "dincolo multe lăcaşuri sunt". Se suferea mult şi în diverse forme şi intensităţi; era o stare de fapt.

Dar tot acolo se şi verificau şi se formau caractere şi conştiinţe, se confruntau adeziuni confesionale şi politice, se construiau perspective de evoluţie pentru "după", se realizau convertiri şi apostazii spectaculoase, se structurau sisteme preţioase de gândire proprie, în sfârşit, se crea literatură. Şi toate acestea sub presiunea de fiecare clipă din afară şi dinăuntru ("dinăuntru", adică de la ceilalţi deţinuţi ori din tine însuţi), presiune dura şi prelungită pe zeci şi zeci de ani.

Iată dar o lume, o viaţă nebănuit de complexă în aparenta ei uniformitate.

Tern pe dinafară ori văzut mai de departe, micul mare univers de după gratii nu era mai puţin divers şi dinamic.

În acest complex proces evolutiv, o întâlnire întâmplătoare pe un acelaşi meridian biografic, intelectual ori spiritual era suficientă pentru a ne crea un moment de respiro, un reviriment pe care torţionarii noştri nu-l puteau reprima, iar evenimentul se amplifica exponenţial, luând amploarea unei clipe rare, unice, cu semnificaţii deosebite în viaţa fiecăruia dintre prizonieri.

Ne aduceam aminte – povestind colegilor de celulă – că undeva, pe un perete de la izolator, descifrasem hieroglifele unui text evanghelic ori ale vreunei poezii, ori crâmpeie de dicţionar. Se întâmpla ca, din cei doi-trei audienţi, unul să fi realizat, la distanţă de ani, uneori, aceeaşi întâlnire. Poate învăţasem greşit câte un cuvânt mai greu de descifrat şi acum amândoi îl aveam fixat aşa de ani şi ani. Îl dădusem şi altora. Acum cineva ne corecta, vai! Noi însă, care avuseserăm aceeaşi sursă, aveam o bucurie imensă că trecuserăm amândoi pe acolo, că ne îmbogăţisem amândoi de la acelaşi izvor, uneori foarte repede, ca o unică înghiţitură de viaţă, apoi fuseserăm mutaţi în altă celulă. Dar revelaţia acelei comune împărtăşiri din acelaşi umil potir dădea celor două momente o dimensiune şi o semnificaţie aparte, colorând, umplând de lumină, pentru un timp, viaţa noastră de atunci.

Şi nu cred că exerciţiul acesta de a "exploata" fărâmele aurifere dintr-un morman de steril s-ar plasa undeva la periferia valenţelor spirituale.

Cu nimic nu era mai prejos momentul – ba poate dimpotrivă – decât scena în care azi, în jurul unei mese festive, doi convivi şi-ar aminti că au citit aceleaşi versuri ale lui..., înscrise pe o placă de bronz de pe faleza canadiană a Niagarei.

Nu există fost deţinut politic în amintirea căruia să nu se aprindă şi azi luminile ori luminiţele unor atare momente de întâlnire pe acelaşi meridian de aur.

Pentru cei care n-au văzut încă Sfântul Mormânt, ori n-au călătorit singuri pe "drumul Damascului", ca şi pentru cei care n-au cunoscut zarca, zărcile diferitelor închisori comuniste, nici o prezentare, oricât de măiastră, a vreunei fărâme de diamant, chiar de un karat, găsit acolo, nici o prezentare nu va izbuti să-i trezească acelaşi fior pe care l-au trăit şi-l cunosc încă martirii acelor experienţe.

Şi iată-ne pe noi, cei o sută, dintre multele sute care făcusem greva foamei la sfârşitul iernii lui '57 şi fusesem depuşi în zarca închisorii Gherla. Regim de zarcă. Între corpul clădirii "noastre" şi cel învecinat se afla o curte îngustă, de circa 4/12 metri, pavată cu pietre de râu şi în care se tocmise un gard înalt care să delimiteze un spaţiu de plimbare, atunci când – în medie 2-3 minute pe zi – eram scoşi la aer. Zidurile erau înalte de aproape zece metri. Dacă miliţianul de pază era mai vigilent, ne interzicea să privim în sus, într-acolo de unde aşteptam să vină americanii să ne elibereze şi să ne facă miniştrii. Dacă nu, priveam spre cer, văzut ca o fereastră pătrată, albastră, de o nuanţă intensă, nefirească pentru noi, poate cel mai frumos cer văzut vreodată. Cunoşteam fenomenul fizic, optic, prin care cerul zărit printr-un tub sau din fundul unei fântâni apare de un albastru puternic, ultramarin, încât, în anumite condiţii, pot fi văzute chiar şi stelele, ca în Cronin. Gigi Tomagiu ne povestise despre superbul cer albastru de Botoşani, alţii despre cerul Vorcuţei, unde fuseseră prizonieri.

Dar noi aveam aici petecul nostru de cer albastru, pe unde evadam spre înălţimi, mai pur şi mai dorit decât cerul Canarelor ori al nu ştiu cărui oraş american.

Şi, dintr-o parte a zidului, acolo sus, unde dacă priveam mai mult, aproape că ne dureau ochii, de acolo sus se apleca într-o legănare uşoară o ramură de un verde închis, cu marginile zdrenţuite. Cum eram atât de rar scoşi la aer, nu o zărisem crescând, ci doar acum, în toată splendoarea ei, întreţinută de ploile de vară.

I-am asociat toate imaginile din lume, unele gratuite, altele preţioase, ne întreceam în metafore şi evocări biblice; nu a lipsit nici semnificaţia de bun augur a unei apropiate eliberări... Imaginaţia noastră, stimulată de apariţia aceea, începuse să lucreze febril. Reîntorşi în celula noastră, a constituit în chip firesc subiectul central.

Dar ce plantă era? După ce au fost evocate câteva dintre cele mai cunoscute şi posibile, cu argumente şi trimiteri erudite la manuale şi enciclopedii, am admis cu toţii originea modestă, chiar prea modestă, a minunatei apariţii. Nu! Nu era busuioc sfinţitor, sau isop curăţitor, nici trandafir, nici rug de zmeură sau o buruiană de toată ziua, ştiută de oricine.

Era o bozie!

Revelaţia faptului, indubitabil de acum, ne-a şocat pentru o clipă. Am tăcut şi ne-am considerat din nou condiţia subliminară a existenţei noastre de acolo, de atunci, în care un fir de bozie ne luminase, ne întremase, ne încălzise atâta. Ne-am adus aminte de povestea din Pateric în care, la fântâna spre care se îndreptau şiruri nesfârşite de însetaţi, căuşul cu apa dătătoare de viaţă se afla în mâna unui lepros, alături de care şedea îngerul Domnului. Şi de unde fiecare pleca fericit.

Bozia fusese pentru fiecare dintre noi, pentru câteva clipe, oaza de reconfort spiritual; pe ea o alesese Grădinarul, pe ea o învrednicise El, în "iconomia" mântuirii noastre, să joace rolul aripii aceleia de nădejde, ce se legăna acolo. Şi ea răspunsese prezent.

Şi iată, după aproape 35 de ani – o viaţă de om, nu? – după 35 de ani, în minunatele pagini din "Jurnalul fericirii" al întru tot fericitului monah Nicolae Steinhardt cel de la Rohia, în paginile acelea am descoperit o reluare uluitoare: "...în ţarcul în care eram dus, se vedea un capăt de ramură cu două-trei frunze. Dincolo de beton şi sârmă ghimpată, rezumau tot neaşteptatul lumii lui Dumnezeu..." (pag. 253)

Contextul indică zarca de la Gherla în primăvara-vara lui '64, iar ramura cu cele două-trei frunze, de dincolo de beton, este desigur urmaşa ramurii văzute de noi în vara lui '57 tot acolo.

Aceeaşi funcţie îşi îndeplinea modesta buruiană pentru noi şi pentru evreul care-L căutase pe Hristos şi-L aflase în temniţă, cu toate binefacerile, cu toată fericirea pe care El o conferă celor care-L caută.

Şi astfel, arcul celor şapte ani, care separau trecerea noastră şi cea a lui N. Steinhardt, era împlinit de neînsemnata bozie ce atinsese aceeaşi coardă a inimii şi care ne reunise pe aceleaşi meridiane. Fuseserăm, noi şi viitorul monah, beneficiarii aceluiaşi fior declanşat de aceeaşi neaşteptată apariţie.

Nu! Ar fi o impietate de neiertat ca, după ce, de la Sfântul Francisc la Radu Gyr, nenumăraţi mari poeţi au binecuvântat lucrurile simple – şi buruienile printre ele – găsind acolo purtarea de grijă şi măreţia lui Dumnezeu, ar fi o impietate să mai încercăm noi, acum, o laudă a ierbii aceleia osândite. Dar dacă ea a constituit o odihnă a ochiului şi a inimii noastre, atunci, la Gherla şi mai târziu, ca ales al lui Hristos, ca N. Steinhardt, care tot acolo, pe ea ori pe urmaşa ei, a văzut-o şi L-a zărit prin ea pe Mântuitor, atunci binecuvântată fie ea, bozia aceea, care şi-a realizat finalitatea.

N-au smuls-o gâzii noştri de la zarca Gherlei, căci nu era vreun trandafir ori măcar un muşeţel; au lăsat-o aşa, acolo sus, proiectată pe cer, ignorându-i – în ignoranţa lor – valenţele extraordinare care ne-au înseninat nouă câteva clipe acolo, pe meridianul de aur pe care ei – gâzii noştri – nu l-au cunoscut, pe care nu ni l-au putut distruge şi pe care ei n-au stat niciodată.

Pentru aceasta îi plângem: ei n-au avut niciodată o bozie, pe frunzele căreia să se întâlnească şi pe care acum să o binecuvânteze.

Dr. Nicolae NICOLAU

E BINE SĂ SE ŞTIE CĂ...

sub raport legal, Mişcarea Legionară este astăzi o comunitate spontană de oameni care, în linii mari, împărtăşesc aceleaşi vederi asupra trecutului apropiat şi asupra problemelor prezente ale societăţii româneşti. Lipsită de personalitate juridică şi ţinută încă în afara consacrării publice, nu poate uşor realiza o convergenţă globală de idei, o ierarhie internă şi reguli de conduită politică asumate de toţi. Cu atât mai mult, nu poate aviza pe nimeni să o reprezinte înaintea ţării şi a autorităţii de stat. Şi nici să îi dea în judecată pe cei ce se recomandă singuri ca atare, deşi nu au nimic de-a face cu comunitatea legionară. Situaţie anormală, care favorizează o adevărată bursă neagră cu calitatea de legionar şi de conducător al Mişcării Legionare. Ea însă îi poate identifica pe aceia care afişează fraudulos forme, ritualuri, uniforme şi lozinci de aşa-zisă factură legionară. Are, de asemenea, dreptul moral, prin oricine din rândurile ei – printre aceştia, de bună seamă, mă număr şi eu – să ia atitudine şi să denunţe opiniei publice pe aceia ce, fără să aibă nici o legătură cu gândurile şi sentimentele ei, îi atribuie intenţii şi manifestări alarmante. Unul dintre aceştia este şi dl Constantin Burlacu din New York, care trimite, cu antetul "The League of National Defense", o scrisoare unui ziarist de la "Evenimentul zilei", autor al unei informaţii suspect de grav tendenţioase, şi anume că: "În România s-a constituit organizaţia clandestină Comandamentul Mişcării Legionare". Ştirea a fost publicată în sus-numitul cotidian la 24 sept. 1997, în nr. 1596. Nimeni nu l-ar fi descurajat pe dl C. Burlacu să o dezmintă cu toată energia, ca simplu şi neutru comentator al ştirilor. Dar d-sa, pretinzând că vorbeşte ca naţionalist şi legionar, o sancţionează într-un stil care face şi mai mult decât ştirea din "Evenimentul zilei", să prejudicieze Mişcarea Legionară. O prejudiciază prin limbajul de extremă vulgaritate, după cum o prejudiciază prin afirmaţiile pe care le face pe seama ei. Ar fi trebuit ca dl C. Burlacu să ia act, înainte de a se decide să scrie, că proiectul pe care d-sa îl pune pe seama Mişcării Legionare, de a înfiinţa "Înaltul Comandament al Gărzii de Fier" (care ar fi o organizaţie "ultra-secretă", dar nu mai poate, din nefericire, să fie aşa, de vreme ce dl C. Burlacu o divulgă fără să vrea), este produsul unei imaginaţii în plină efervescenţă. După cum povestea că "flacăra revoluţiei naţionaliste va cuprinde în 24 de ore întreaga Românie" rămâne o gogoriţă care a fost pentru prima dată pusă în cârcă legionarilor de şeful SSI-ului antonescian, şi dacă legionarii n-au fost vrednici să o aprindă nici după atâta amar de ani, poate că nmai dl C. Burlacu o să le mai spele ruşinea, şi o va aprinde el!

Precizăm că toate cuvintele în ghilimele aparţin d-lui C. Burlacu, mie îmi aparţin ghilimelele. Şi cu toate că d-sa se recomandă de multă vreme legionar, totuşi nimeni nu-l cunoaşte şi nu l-a cunoscut cu această calitate.

Mircea NICOLAU

NOTE

Campania antieclesiastică ce se desfăşoară de un timp încoace împotriva Bisericii Ortodoxe Române nu poate fi împărtăşită de nici un om, cu un rudiment măcar de bun-simţ şi de educaţie. Chiar dacă unii slujitori ai altarului, chiar unii ierarhi, ar avea greşeli şi păcate, felul în care se duce campania ne arată că se urmăreşte altceva decât îndreptarea sau pedepsirea acestora. Altceva cu care nu putem fi de acord, fiindcă provine din incultură şi sora acesteia, obrăznicia. Biserica trebuie privită *sub speciae aeternitas* şi atunci eventualele scăderi personale ale unor muritori care o conduc apar în altă lumină, atenuată, proiectată pe ţelul final al mântuirii. Iată de ce o frază ca: "Adevărul e că instituţia Bisericii are mai mare nevoie de presă decât are presa nevoie de Biserică" (Ion Zubaşcu, "Ce se întâmplă la Biroul de Presă al Patriarhiei?", în "România liberă", vineri, 3 oct. 1997, p. 10) nu arată decât atitudinea broscoiului din fabulă, care, voind să pară mai mare, s-a forţat să se umfle până a crăpat. Prin presă se înţelege în mod obişnuit ziarul, or, ziarul, după cum îi spune însuşi numele, are valoare de o zi, şi probabil de aceea ziariştii îşi pot permite să se contrazică de la o zi la alta. Se poate compara o valoare diurnă cu una eternă? Cine preferă efemerul eternităţii, piere în efemer.

NOTE

Nu demult s-a consumat la TVR un atac al domnului Gabriel Liiceanu la "Doina" lui Eminescu. Este adevărat că Eminescu nu a avut nici un doctorat şi nici chiar o licenţă, dar este mai nemuritor decât toţi doctorii români în filosofie de până la această oră. Mai mult, după spusa şi scrisa lui Constantin Noica, mentorul filosofic şi cultural al domnului Liiceanu, Eminescu este omul complet al culturii române. Poate că ar merita şi Eminescu, şi Noica, să se ţină seama de ei, chiar şi de către domnul Gabriel Liiceanu.

OBSERVATOR

"ODIHNEASCĂ-SE ÎN PACE"

Dacă în timpul regimului comunist Biserica a suferit nenumărate lovituri directe, prin demolarea locaşurilor de cult, desfiinţarea mănăstirilor şi condamnarea la închisoare a mii şi mii de liturghisitori, în ultima vreme asistăm la un nou adevărat asalt care urmăreşte discreditarea ei.

Intelectuali atei, dispunând de largi şi diversificate mijloace mass-media, nu contenesc să atace nu numai pretinsa absenţă a Bisericii de la martiriul neamului nostru sub comunişti, dar şi prezenţa ei actuală în viaţa spirituală românească.

Este însă ştiut, şi stă la îndemâna oricărui observator obiectiv, faptul că alături de şirul nesfârşit al miilor şi miilor de preoţi întemniţaţi s-au aflat şi sute, mii de studenţi, dintre care unii, după ce au trecut prin iadul închisorilor comuniste, au ales calea deplinei trăiri creştine ca simpli monahi neştiuţi ori s-au dăruit studiului teologic, învrednicindu-se de harul preoţiei.

Şi, odată realizată opţiunea, "... li s-au dat cheile împărăţiei şi toată puterea Harului...", iar ei "mergând, au propovăduit Evanghelia..." Unul studiase medicina, ca să ajungă după eliberare neînfricatul preot Gh. Calciu – Dumitreasa. Altul se dedicase studiului Academiei Comerciale, ca să devină astăzi vrednicul duhovnic Vasile Pătraşcu dintr-un sat de lângă Bucureşti. Părintele nostru preaiubit, Tică Voicescu, fusese student la Geografie, când, aflat sub teascul morţii de la Piteşti şi Târgu-Ocna, a avut revelaţia chemării sale la preoţie.

Iată forţa mântuitoare a credinţei, iată puterea vie a ortodoxiei noastre!

Cruntă a fost prigoană, diabolică temniţa, dar şi loc de adevărat catharsis pentru mulţi dintre cei robiţi.

Într-o epocă şi într-un climat moral şi politic asemenea celui de azi, în care diferiţi iscoditori şi avocaţi ai diavolului mişună prin biografii căutând puncte negre, asupra Părintelui Voicescu stăpânea deplina unanimitate. Figura lui senină aducea repede pacea, optimismul, liniştea între temperamente ce stăteau gata să se dezlănţuie în dispute rebarbative. Nuanţele şi nuanţările cele mai subtile care ar fi dus la poziţii adverse şi ar fi stricat vechi prietenii îşi găseau numitorul comun al concordiei, al luminii, al dragostei la intervenţia acestui bunic duhovnicesc înţelept, ce-şi liniştea copiii şi nepoţii prea avântaţi.

Cuvântător de Dumnezeu plin de har, cu fraza simplă, directă, la obiect, detestând paradoxurile, cazuistica şi cotiturile dialecticii ateiste, în faţa Părintelui Tică simţeai că nu te poţi juca de-a credinţa şi de-a politica (de altfel, opţiunea dânsului în această direcţie era foarte clară, verde şi românească). Simţeai, ca înaintea unui mare duhovnic, a unui autentic păstor că trebuie să laşi la uşă o dată cu tumultul cetăţii şi toate complexele, compromisurile, ambiţiile şi să te aşezi smerit sub epitrahilul lui, ca Maria la picioarele lui Iisus, acolo la Betania.

Nu a fost un dogmatist, nici un hermeneut de bibliotecă. Mistica lui se deducea şi se afirma din liturghisirea necurmată, din pastoraţia şi cateheza de toată ziua. La tot pasul se întrevedea urmaşul trăitorilor din Pateric, din Limonariu, din Proloage, din Cronica Lausiacă şi din Everghetinos. Duhovnic preţuit şi cercetat cu vreme şi fără vreme, era prezent oriunde se cerea întărire sufletească, luminare, pace.

Aşa cum a apărut în viaţa Bisericii, tot aşa a plecat cu trupul dintre noi.

Nu plângem lacrimă de sânge la căpătâiul Părintelui, al fratelui nostru Tică Voicescu, nu! Ci ne mândrim cu eroul acesta duhovnicesc.

Acum stă alături de soţia sa, acolo la Cernica, împreună cu Părinţii lui iubiţi – Stăniloae, Benedict Ghiuş şi Athanasie Negoiţă şi lângă Vasile Băncilă şi Ernest Bernea, sporind cu prezenţa lui zestrea Cernicăi.

Pe Pavel, marele, îl chemase Domnul dintre prigonitori, pe marele Arsenie din pat de purpură, pe Moisi Arapul dintre tâlhari. Pe Părintele nostru Tică l-a scos din Gheena ca să-l facă vas de preţ plin de bună mireasmă duhovnicească şi i-a dăruit talanţii de aur la care a adus neîndoios dobândă însutită.

În multe locuri, pentru cei plecaţi este păstrat anume un scaun gol la masă, un blid cu comândare. Aşa va rămâne, aşa îl vom aştepta pe Părintele Tică să vină să se aşeze la masa inimii noastre.

Dr. Nicolae NICOLAU

PERMANENŢE

Bucureşti, str. Plantelor nr. 9, sect. 2, tel./fax 6131102

Editor: FUNDAŢIA PROF. GEORGE MANU

Comitetul director: Sebastian MOCANU, Nicolae ROŞCA, Mircea NICOLAU, Sorin PÂRVULESCU – director economic

Redacţia: Mircea NICOLAU – redactor-şef; Cristian URSE – secretar de redacţie; Nicolae NICOLAU, Radu CREANGĂ – redactori

Administraţia: Gelu GHEORGHIU

Culegere, corectură: Corina IALGOCZI, Valeriu VAŢEL

DIFUZARE – tel./fax 6131102